

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: «Πιλοτική αξιολόγηση της γλωσσικής κατανόησης και παραγωγής σε ελληνόπουλα ηλικίας 6,0-6,6 ετών χρησιμοποιώντας το PLS-4».

TITLE: «Pilot assessment of auditory comprehension and expressive communication abilities Greek children aged 6;0-6;6 using the Preschool Language Scale 4 (PLS4) ».

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Γερονίκου Ελευθερία

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ : Σταθοπούλου Αικατερίνη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	8
1.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟΝ ΡΥΘΜΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	8
1.2 ΓΛΩΣΣΑ-ΛΟΓΟΣ- ΟΜΙΛΙΑ.....	8
1.3 ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ.....	9
1.4 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ	10
ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ PLS4 ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ	
ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ 6;0- 6;5.....	12
1.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ PLS4.....	12
1.2 ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ PLS4 ΜΕ ΤΟ PLS3	14
1.3 ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	15
1.3.1 Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΕΩΣ 6 ΕΤΩΝ.....	16
1.3.2 ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝ. ΠΑΙΔΙΩΝ ΗΛ. 6;0-6;5 ΕΤΩΝ	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	19
2.1 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	19
2.2 ΥΛΙΚΟ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΤΕΣΤ	20
2.3 ΤΟΜΕΙΣ ΠΟΥ ΕΞΕΤΑΖΕΙ ΤΟ PLS4	21
2.3.1 ΗΛΙΚΙΑ 6;0-6;5	21
2.4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ	22
2.4.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ.....	22
2.4.2 ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	22
2.4.3 ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	23
2.5 ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΈΡΕΥΝΑ.....	23
2.5.1 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ/ ΔΕΙΓΜΑ	24
2.6. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	25
2.6.1. Ο ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	25
2.6.2. ΣΧΕΣΗ ΕΡΕΤΗΝΗΤΗ/ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ	25
2.6.3. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ	26
2.6.4. ΟΡΓΑΝΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	26
2.6.5. ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	28
3.1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΩΝ	28
3.2 ΜΕΣΟΙ ΟΡΟΙ	29
3.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΣΤΙΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ.....	33
3.4 ANOVA Test.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	37
4.1. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ.....	37
4.2. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΓΟΡΙΩΝ-ΚΟΡΙΤΣΙΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 6;0-6;5.	
.....	38
4.3. ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	38
4.4. ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΟΚΙΜΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ (ΤΕΣΤ)	40
4.5. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ.....	41
4.5.1 ΜΕΓΕΘΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ.....	41

4.5.2 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ.....	42
4.5.3 ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	42
4.5.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	42
4.5.5 ΧΩΡΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	42
4.5.3 ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ.....	43
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	44
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	47
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	48
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι Ι.....	49
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι Ι Ι	50
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι V	51
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V:	52
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V Ι :.....	54

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οφείλω να ευχαριστήσω όλους, όσους βοήθησαν στο να γίνει η ιδέα της εργασίας πράξη, κάτι που χωρίς την αμέριστη βοήθειά τους δεν θα είχε υλοποιηθεί .

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επόπτριά μου, κα Ε. Γερονίκου για την σημαντική συνεισφορά της και την ουσιαστική καθοδήγηση που μου προσέφερε καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής της παρούσας εργασίας όπως και για την άριστη συνεργασία μας.

Εν συνεχεία ευχαριστίες οφείλω στους γονείς των παιδιών, αλλά και τα ίδια τα παιδιά που συμμετείχαν στην εργασία αυτή, που χωρίς τη βοήθειά τους η εργασία δεν θα είχε υλοποιηθεί.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τη διεύθυνση αλλά και τους εκπαιδευτικούς των σχολείων: Ροδοπούλειο νηπιαγωγείο Λάρισας και 5ο δημοτικό σχολείο Τρικάλων, που μ' εμπιστεύτηκαν και μου προσέφεραν χώρο αλλά και χρόνο από τα εκπαιδευτικά τους προγράμματα προκειμένου να διεξαχθεί η έρευνα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η γλωσσική ανάπτυξη παιδιών προσχολικής ηλικίας εμφανίζει ενδιαφέρον και επιλέχθηκε ως θέμα της παρούσας εργασίας, προκειμένου να παρουσιαστεί μία πλήρης εικόνα για τα στάδια που ακολουθεί σύμφωνα με την ηλικία ενός παιδιού. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η πιλοτική προσαρμογή του Preschool Language Scale 4 στην ελληνική γλώσσα και η αξιολόγηση παιδιών ηλικίας 6,0-6,5 ετών. Οι τομείς που εξετάζει το συγκεκριμένο διαγνωστικό εργαλείο είναι το λεξιλόγιο, η αφήγηση, η κατανόηση της σημασιολογίας, η διαδοχή και η αλληλουχία πράξεων και διάφορες γλωσσικές δομές.

Υποκείμενα της έρευνας ήταν 25 παιδιά ηλικίας 6,0-6,5 ετών, από την περιοχή της Θεσσαλίας. Η επιλογή του δείγματος έγινε τυχαία μεταξύ των μαθητών σχολείων της περιοχής.

Η χορήγηση και βαθμολόγηση του τεστ έγινε σύμφωνα με τις οδηγίες του πρότυπου εγχειριδίου. Έπειτα καθορίστηκαν οι αρχικοί βαθμοί και έγινε χρήση στατιστικής ανάλυσης, βγάζοντας τους μέσους όρους και την τυπική απόκλιση των αποτελεσμάτων στην ακουστική κατανόηση και στην εκφραστική επικοινωνία αντίστοιχα(στην ακουστική κατανόηση ο μέσος όρος ήταν 61,56 με τυπική απόκλιση 0,821, ενώ στην εκφραστική επικοινωνία ο μέσος όρος ήταν 67,00 με τυπική απόκλιση 1,354) . Μετά ακολούθησε σύγκριση των μέσων όρων μεταξύ τεσσάρων ομάδων, μέσω του ANOVAs test με δεδομένα προηγούμενων ερευνών στο ίδιο τεστ με παιδιά μικρότερης ηλικίας. Από το οποίο και αποδείχτηκε ότι η διαφορά των μέσων όρων όλων των ομάδων ήταν στατιστικά σημαντική και επομένως, η αύξηση αυτών ανά ηλικία δεν οφείλεται σε τυχαίους παράγοντες, αλλά συμβαίνει λόγω ανάπτυξης.

Κατά τη σύγκριση των συμμετεχόντων ανά φύλο δεν βρέθηκαν σημαντικές διαφορές(στην ακουστική κατανόηση ο μέσος όρος για τα κορίτσια ήταν 61,54 με τυπική απόκλιση 0,660, ενώ των αγοριών ο μέσος όρος ήταν 61,58 με τυπική απόκλιση 0,996 και στην εκφραστική επικοινωνία ο μέσος όρος για τα κορίτσια ήταν 66,84 με τυπική απόκλιση 1,281 ενώ στα αγόρια ο μέσος όρος ήταν 67,16 με τυπική απόκλιση 1,467).

Συμπερασματικά το PLS 4 είναι ένα λειτουργικό διαγνωστικό εργαλείο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί αποτελεσματικά στην αξιολόγηση παιδιών που κατακτούν την ελληνική γλώσσα.

Προτείνονται κάποιες αναθεωρήσεις/ τροποποιήσεις σχετικά με τις δοκιμασίες και η μελλοντική χορήγηση σε μεγαλύτερο μέγεθος δείγματος.

SUMMARY

Pre- School children's language development is of significant interest, thus it was selected as the topic of the present study. The aim is to present a full analysis of the development stages according to child age. The objective of this study is the pilot adaptation of the Pre-school Language Scale 4 in Greek language and the related assessment of children aged 6, 0-6, 5 years old. The specific diagnostic tool examines children's vocabulary, narration, semantic comprehension, action sequencing among other linguistic structures.

25 children aged between 6; 0-6; 5 years old from Thessaly were selected as subjects of this study. Subjects were randomly selected among pupils from schools around the area, which met the selection criteria.

Test evaluation and scoring was realised in accordance with the original manual instructions. Next, raw scores were determined and statistics analysis was used in order to extract the averages and the typical divergence of the results achieved in auditory comprehension and expressive communication respectively (in auditory comprehension the average was 61, 56 with the standard deviation 0,821, while in expressive communication the average was 67, 00 with the standard deviation 1,354). Subject group performance was then compared to younger age groups (by means of the ANOVA test), revealing statistically significant differences between all groups. Consequently, the higher scores achieved by older children were not random, but they are attributed to children's development process.

During the sex comparison of subjects, no important differences were revealed (in auditory comprehension the girls average was 61, 54 with a standard deviation of 0,660, while the boys were averaged 61, 58 with a standard deviation of 0,996 in expressive communication, the girls average was 66, 84 with a standard deviation of 1,281, while the boys averaged 67, 16 with a standard deviation was 1,467).

In conclusion the PLS 4 appears to be an effective diagnostic tool in assessing children master acquiring the Greek language.

Certain revisions/modifications in relation to testing procedures as well as future application to a wider sample are finally proposed in the conclusion of this study.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ομιλία και γενικότερα η επικοινωνία αποτελεί μέρος των διαπροσωπικών σχέσεων του ατόμου με το περιβάλλον του. Η απόκτηση της γλώσσας εντάσσεται στο πλαίσιο μιας δυναμικής διαδικασίας, η οποία χαρακτηρίζει την επαφή και την επικοινωνία του παιδιού με το περιβάλλον του. Η επικοινωνία μέσω της ομιλίας είναι ένα κατεξοχήν ανθρώπινο χαρακτηριστικό, με την κατάκτηση του οποίου ολοκληρώνεται η ανθρώπινη φύση του ανθρώπου (Μήτσης, 1996).

Το παιδί γεννιέται ως ομιλητής σε έναν κόσμο ομιλητών και μαθαίνει τη γλώσσα, επειδή η επικοινωνία είναι στην ανθρώπινη φύση του. Έχει, δηλαδή τη φυσική ετοιμότητα να δέχεται και να προσέχει φθογγολογικά σημάδια, να ερμηνεύει τη σημασία τους και να τα χρησιμοποιεί κατάλληλα στην επαφή του με τους άλλους. Μέσα σε ένα σύντομο χρονικό διάστημα το παιδί μαθαίνει τις βασικές φωνολογικές, μορφολογικές, συντακτικές και σημασιολογικές δομές και μάλιστα χωρίς εμπρόθετες ενέργειες και διαδικασίες και συνήθως χωρίς σχεδιασμένα ερεθίσματα από έξω, δηλαδή από το στενό περιβάλλον του, αλλά μόνο με την αυθόρμητη χρήση της γλώσσας μέσα στην ανθρώπινη κοινωνία και επικοινωνία. Το γεγονός ότι μπορεί και επιτυγχάνει μια τέτοια επίδοση τόσο εύκολα και τόσο γρήγορα οφείλεται στην εγγενή προδιάθεση του ανθρώπου για την απόκτηση της γλώσσας (Κατή 1992, Μήτσης, 1996).

Ο λόγος αποτελεί μια σύνθετη λειτουργία στην οποία υπεισέρχονται αναπτυξιακές διεργασίες με τις οποίες το παιδί αποκτά από νωρίς στη ζωή επάρκεια να χρησιμοποιεί τη μητρική του γλώσσα, ώστε να εκφράζεται και να αλληλεπιδρά με τους άλλους. Η ανάπτυξη αποτελεί μια διεργασία αλλαγών που οδηγεί στην αυξανόμενη διαφοροποίηση μεταξύ του εαυτού και των άλλων, με αποτέλεσμα να υφίστανται διαδοχικές αλλαγές στο περιεχόμενο δράσης και σκέψης (Bloom, 1991).

Οι αναπτυξιακές αλλαγές έχουν αφενός επισωρευτικό χαρακτήρα, καθώς οι νοητικές και γνωστικές ικανότητες των μικρών παιδιών αυξάνουν με την απόκτηση πληροφοριών, αφετέρου έχουν ποιοτικό χαρακτήρα, καθώς τα μικρά παιδιά προσεγγίζουν με διαφορετικούς τρόπους τις νέες πληροφορίες. Ο ποιοτικός χαρακτήρας των αλλαγών είναι εμφανής κυρίως στη συμβολική λειτουργία του λόγου. Ο λόγος καθιστά το παιδί ικανό να κοινοποιεί τις σκέψεις του στους άλλους, να εξυπηρετεί τις ενέργειες-δράσεις και τις επιθυμίες του (Danto 1983).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

1.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟΝ ΡΥΘΜΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Οι παράγοντες που επηρεάζουν το ρυθμό ανάπτυξης είναι: α) Η ωρίμανση και β) η μάθηση. «Η ωρίμανση είναι αποτέλεσμα, κυριότερα θα λέγαμε, των κληρονομικών καταβολών του ατόμου, ενώ η μάθηση των εξωτερικών συνθηκών» (Ιωαννίδης, 1996, σελ.140). Ο ρυθμός της ωρίμανσης είναι προσωπικός, έμφυτος, γενετικά προκαθορισμένος.

Χωρίς την ωρίμανση δεν επακολουθεί η μάθηση. Προϋπόθεση της μάθησης είναι η ωρίμανση αλλά τελικά εκείνο που διαμορφώνει τη μάθηση είναι το περιβάλλον. Συνύπαρξη λοιπόν ωρίμανσης και μάθησης έχει σαν αποτέλεσμα την ωριμότητα της ανάπτυξης (Ιωαννίδης, 1996). Επομένως όπως κάθε τομέας ανάπτυξης έτσι και η γλωσσική ανάπτυξη διαφοροποιείται από παιδί σε παιδί.

Ο όρος γλωσσική "ανάπτυξη" χρησιμοποιείται είτε με αυστηρά περιορισμένη έννοια για να περιγράψει τη σταδιακή κατάκτηση από το παιδί του συστήματος της γλώσσας, είτε με την ευρύτερη έννοια της κατάκτησης των ικανοτήτων γλωσσικής επικοινωνίας. Η διάκριση μεταξύ γλώσσας και επικοινωνίας είναι ευρέως, αλλά όχι καθολικά, αποδεκτή στη γλωσσολογική θεωρία. Όμως, ο όρος "γλωσσική ανάπτυξη" χρησιμοποιείται, είτε λόγω συνήθειας είτε λόγω θεωρητικής τοποθέτησης, πολύ συχνά και για τη γλώσσα και για την επικοινωνία (Κατή 1989).

1.2 ΓΛΩΣΣΑ-ΛΟΓΟΣ- ΟΜΙΛΙΑ

Τη διαφοροποίηση ανάμεσα στη γλώσσα ως λόγο και ως ομιλία καθιέρωσε ο Γάλλος γλωσσολόγος Saussure (1996). Με τον όρο «γλώσσα» εννοούμε το «φυσικό εκείνο σύστημα επικοινωνίας που χρησιμοποιείται από τον άνθρωπο και έχει ως βάση του τον έναρθρο λόγο» (Φιλιππάκη-Warburton 1992 σελ.14). Η γλώσσα είναι μια γενική έννοια που μπορεί να διαχωριστεί στον λόγο και στην ομιλία. Λόγος είναι το αφηρημένο γλωσσικό σύστημα ήχων και εννοιών που κατέχουν από κοινού όλα τα μέλη μιας γλωσσικής κοινότητας και χρησιμοποιούν για να επικοινωνήσουν. Ο λόγος έχει σταθερότητα, συνοχή και αυτοτέλεια, ενώ η ομιλία αποτελεί κάτι ελλιπές και ρευστό (Κατή 1992, Μπαμπινιώτης 1998, Φιλιππάκη-Warburton 1992).

Η γλώσσα δεν είναι απλή οντότητα, αλλά συνιστά ένα πολύπλοκο σύνολο συστημάτων, το οποίο αποτελείται από ήχους, νόημα, γραμματική και στοιχεία πλαισίου. Η πρόσληψη και η παραγωγή της γλώσσας αποτελούν ένα τμήμα της γνωστικής συσκευής του ατόμου. Η πρόσληψη της γλώσσας προηγείται της παραγωγής (Παρασκευόπουλος 1998). Ακόμη περιλαμβάνει λειτουργίες αποκωδικοποίησης με τις

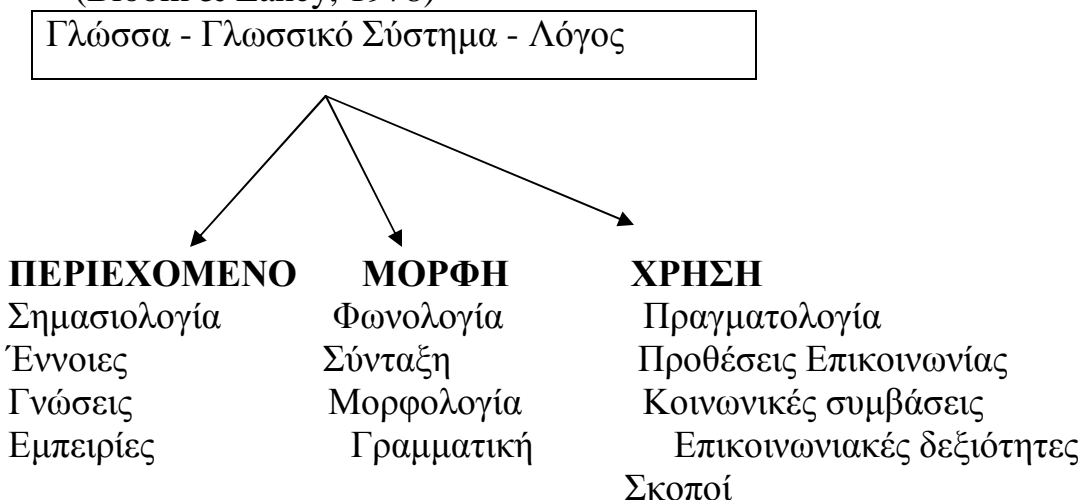
οποίες σηματοδοτούνται οι συμβολικές και αφηρημένες έννοιες. Ενώ η έκφραση αποτελεί το σύστημα της ομιλίας και περιλαμβάνει τις λειτουργίες της κωδικοποίησης και της δημιουργίας κατανοητής ομιλίας. Οι περισσότερες γλωσσικές δραστηριότητες περιλαμβάνουν και τα δύο αυτά συστήματα. (Markan1981).

1.3 ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Σύμφωνα με το μοντέλο ανάπτυξης της γλώσσας των Bloom & Lahey (1978) η γλώσσα έχει τρεις διαστάσεις οι οποίες βρίσκονται σε συνεχή αλληλεπίδραση: το περιεχόμενο, την μορφή, και τη χρήση. Το περιεχόμενο της γλώσσας περιέχει συγκεκριμένο θέμα ή θέματα τα οποία διαδέχονται το ένα το άλλο μεταδίδοντας έτσι το νόημα του μηνύματος. Το γλωσσικό μήνυμα μεταφέρεται μέσα από μία σειρά προτάσεων όπου η κάθε πρόταση ακολουθεί συντακτικούς κανόνες ως προς τη θέση των λέξεων μεταξύ τους (συντακτικό), η κάθε λέξη της πρότασης σχετίζεται με τις άλλες μέσω μορφολογικών κανόνων (μορφολογία) και τέλος η κάθε λέξη προφέρεται με μια σειρά ήχων (φωνολογία), οι οποίοι κωδικοποιούνται από τον εγκέφαλο και δίνουν το λεκτικό μήνυμα. Στην χρήση της γλώσσας (Πραγματολογία) έχουμε την εξυπηρέτηση στόχων ή λειτουργιών – χρήση των συναναστροφών μεταξύ των ανθρώπων για την διατήρηση και τερματισμό συνομιλιών- χρήση των πληροφοριών από τα συμφραζόμενα για τον καθορισμό του δικού μας λεκτικού μηνύματος για την εξυπηρέτηση των στόχων μας.

Όσο μεγαλύτερη είναι η μείωση του γλωσσικού μηνύματος σε επίπεδο μορφής και περιεχομένου τόσο μεγαλύτερη είναι η ανάγκη ανάλυσης του γλωσσικού μηνύματος σε επίπεδο χρήσης για να συντελεστεί αποτελεσματικά η ανταλλαγή των μηνυμάτων κατά την επικοινωνία. Η ενσωμάτωση των τριών στοιχείων δηλώνει τη γνώση της γλώσσας ή γλωσσική ικανότητα (Bloom & Lahey 1978, Κατή 1989).

(Bloom & Lahey, 1978)

Με τον όρο γλωσσική ικανότητα, εννοούμε μια σειρά από επιμέρους και αλληλένδετες γνώσεις για το γλωσσικό σύστημα, όπου περιλαμβάνονται και οι κατηγορίες του συστήματος και οι κανόνες που καθορίζουν τους επιτρεπτούς συνδυασμούς των κατηγοριών αυτών. Πέρα, όμως, από αυτούς τους τομείς γνώσης που συνιστούν τη γλωσσική ικανότητα, βρίσκουμε και τη μελέτη της ανάπτυξης παραγλωσσικών μέσων επικοινωνίας -όπως η επιτόνιση- καθώς και των πραγματολογικών και κοινωνιογλωσσικών κανόνων, που επιτρέπουν τη σύνδεση των γλωσσικών εκφράσεων με το έξω-γλωσσικό και υπόλοιπο γλωσσικό περιβάλλον(Κατή 1989).

Σε γενικές γραμμές, η έρευνα έχει δείξει ότι η κατάκτηση του γλωσσικού συστήματος (κυρίως η γνώση της γραμματικής και της φωνολογίας) ολοκληρώνεται σχετικά νωρίς και πριν το τέλος της προσχολικής ηλικίας, όσο κι αν κάποιες γνώσεις (π.χ. σπάνιοι και πολύπλοκοι γραμματικοί κανόνες, καθώς και μεγάλο μέρος του λεξιλογίου) θα αποκτηθούν αργότερα. Αντίθετα, η απόκτηση της επικοινωνιακής ικανότητας συνεχίζεται εφ' όρου ζωής. Από την αρχή της σχολικής ηλικίας, το πρόβλημα του παιδιού είναι, το να μάθει να χρησιμοποιεί το ήδη σχετικά αναπτυγμένο γλωσσικό του σύστημα σε διαφορετικές περιστάσεις και για διαφορετικούς σκοπούς(Κατή 1989).

1.4 ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Υπάρχουν τεράστιες ατομικές διαφορές στις γλωσσικές ικανότητες. Οι διαφορές αυτές σχετίζονται με πλείστους ατομικούς και κοινωνικούς παράγοντες: το φύλο, τη νοημοσύνη, το μέγεθος της οικογένειας, τη σειρά γέννησης, το μορφωτικό- οικονομικό επίπεδο της οικογένειας, τη στάση των γονέων απέναντι στη λεκτική συμπεριφορά του παιδιού κ.τ.ό. Επίσης, υπάρχει ένας αριθμός παιδιών που παρουσιάζει διαταραχές του λόγου, αποκλίσεις δηλαδή που ξεπερνούν τα φυσιολογικά όρια των διατομικών παραλλαγών. Οι διαταραχές αυτές παρεμποδίζουν τη σχολική επίδοση και προσαρμογή και απαιτούν ειδική συστηματική θεραπευτική αγωγή (Παρασκευόπουλος 1985).

«Η γλωσσική διαταραχή περιγράφει την κατάσταση εκείνη κατά την οποία παρουσιάζονται προβλήματα στη χρήση του γλωσσικού συστήματος, είτε στο σύνολό του, είτε σε κάποια ή κάποιο από τα επιμέρους στοιχεία που το αποτελούν»(Καμπανάρου 2007σελ.142). Επιπροσθέτως ο Δράκος (1999 σελ.25) υποστηρίζει ότι: « Με τον όρο γλωσσική διαταραχή εννοούμε τη μερική, λιγότερο βαριά και περιορισμένης χρονικής διάρκειας γλωσσική κατάσταση ενός ατόμου με ελαφρές επιδράσεις στην ψυχοδιανοητική και κοινωνική εξέλιξή του».

Για να γίνουν κατανοητές οι γλωσσικές διαταραχές των παιδιών μπορούμε: να συγκρίνουμε την γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού με την τυπική ανάπτυξη χρηστών της γλώσσας της ίδιας χρονολογικής ηλικίας. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος θα πρέπει να ακολουθηθεί η

διαδικασία της αξιολόγησης δηλαδή «η διαδικασία συλλογής δεδομένων προκειμένου να ληφθεί μία κλινική απόφαση» (Καμπανάρου 2007σελ.16).

Ο σκοπός της αξιολόγησης στην επιστήμη της λογοθεραπείας είναι να καθορίσει τις επικοινωνιακές ικανότητες και αδυναμίες ενός ατόμου. Υπάρχουν αρκετές μέθοδοι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να συλλέξουμε όλα τα δεδομένα που θα βοηθήσουν στην διάγνωση/ διαφοροδιάγνωση. Οι μέθοδοι αυτοί είναι: τα τεστ Ανίχνευσης/ screening test, τα οποία είναι μη σταθμισμένα και τα οποία μας πληροφορούν αν θα πρέπει να ακολουθήσει επίσημη αξιολόγηση ή όχι και β) τα τεστ ή ψυχομετρικές δοκιμασίες, που είναι επίσημα και σταθμισμένα. Ως τεστ ή ψυχομετρικές δοκιμασίες, «ορίζεται μια τυποποιημένη διαδικασία που έχει δοκιμαστεί σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού και οι απαντήσεις έχουν σταθμιστεί» (Πανοπούλου-Μαράτου σελ.37 2000).

Στον ελλαδικό χώρο τα τεστ τα οποία αναφέρονται στην αξιολόγηση της ακουστικής κατανόησης και εκφραστικής επικοινωνίας σε παιδιά ηλικίας από 0-77 μηνών είναι ανύπαρκτα. Μετά από έρευνα που έγινε διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν βέβαια κάποια τεστ που αξιολογούν την γλωσσική ικανότητα αλλά δεν πληρούν όλα τα κριτήρια τα οποία πληροί το PLS4.

Όπως «Το ψυχομετρικό Κριτήριο Γλωσσικής επάρκειας» (Τζουριάδου, Συγκολλίτου, Αναγνωστοπούλου, 2008), για παράδειγμα, το οποίο όμως είναι ένα κριτήριο που αποτελείται από 17 υποδοκιμασίες, 10 από τις οποίες απευθύνονται σε παιδιά ηλικίας 4-7,11 ετών και 7 υποδοκιμασίες για παιδιά ηλικίας 8-15,11 ετών. Ενώ λοιπόν καλύπτει τη γλωσσική επάρκεια ακόμη και το πρώτο τμήμα του (Λ-α-τ-ω Ι) δεν απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας κάτω των τεσσάρων ετών.

Μία άλλη δοκιμασία αξιολόγησης που βρέθηκε είναι η «Προσαρμογή δοκιμασίας εκφραστικού λεξιλογίου στην ελληνική γλώσσα»(Ιωάννης Βογινδρούκας, Αθανάσιος Πρωτόπαπας, Γεώργιος Σιδερίδης, 2008) και η οποία έχει ως στόχο να ελέγξει το επίπεδο εκφραστικού λεξιλογίου σε παιδιά ηλικίας από 4 έως 8 ετών. Αυτή η δοκιμασία υπολείπεται, πρώτον γιατί ελέγχει μόνο την εκφραστική επικοινωνία χωρίς καμία αναφορά στην ακουστική κατανόηση και δεύτερον γιατί καλύπτει μόνο τις ηλικίες 4-8 ετών, χωρίς καμία αναφορά σε μικρότερες ηλικίες από τα 4 έτη.

Προκειμένου να συμβάλουμε στην επιστήμη της λογοθεραπείας επιλέχθηκε η προσαρμογή του PLS4 στην ελληνική γλώσσα, το οποίο καλύπτει μεγαλύτερο φάσμα ηλικιών αλλά και περισσότερων ικανοτήτων από τα τεστ που αναφέρθηκαν.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, η περιγραφή και η ανάλυση της γλωσσικής ανάπτυξης, εμφανίζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και ως εκ τούτου, επελέγη ως θέμα της παρούσας εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, η εργασία παρουσιάζει μία πλήρη και συνολική εικόνα για το τι είναι γλωσσική ανάπτυξη. Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε πάνω στο Pre-School Language Scale 4, σκοπό είχε την μεταφορά του στα Ελληνικά πρότυπα. Οι Irla Zimmerman, Violet Steiner and Roberta Pond κατασκεύασαν και εφάρμοσαν στην Αγγλία την τέταρτη έκδοσή του Pre-School Language Scale, προκειμένου να εξετάσουν τις δύο λειτουργίες της γλωσσικής ανάπτυξης δηλαδή της ακουστικής κατανόησης και της εκφραστικής επικοινωνίας.

Αρχικά παρουσιάζονται θέματα που αφορούν του παράγοντες που επηρεάζουν τον ρυθμό ανάπτυξης, στη συνέχεια γίνεται μια διαφοροποίηση των όρων γλώσσα, λόγος και ομιλία καθώς και των τομέων της γλώσσας αλλά και τι σημαίνει διαταραχή λόγου. Το πρώτο μέρος ολοκληρώνεται με την αναφορά στην αξιολόγηση και τις μεθόδους αυτής που ακολουθούνται ώστε να οδηγηθούμε στη διάγνωση.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας αναφέρεται στην έρευνα που έγινε για τον σκοπό της εργασίας, με αφορμή το Αγγλικό ανιχνευτικό εργαλείο PLS4. Αφού γίνεται μία περιγραφή του τεστ καθώς και της φυσιολογικής γλωσσικής ανάπτυξης, ακολουθεί η μεθοδολογία με την οποία εφαρμόστηκε το τεστ, δηλαδή γίνεται μια ανασκόπηση των διαδικασιών χορήγησης και βαθμολόγησης του τεστ. Οι διαδικασίες αυτές αναφέρονται στη μεταφορά του τεστ στα ελληνικά πρότυπα, την πιλοτική έρευνα αλλά και την κυρίως έρευνα που διεξήχθη καθώς και τον τρόπο χορήγησης και βαθμολόγησης του τεστ. Στη συνέχεια παρατίθενται τα αποτελέσματα βαθμολογιών του δείγματος της διαδικασίας και η ανάλυση των αποτελεσμάτων αυτών μέσω ενός στατιστικού προγράμματος. Στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας παρατίθεται μια συζήτηση των αποτελεσμάτων, συγκρίνοντας τους αρχικούς βαθμούς τεσσάρων ηλικιακών ομάδων, αλλά και θέτοντας κάποιους περιορισμούς και συστάσεις, προκειμένου σε επόμενη παρόμοια έρευνα να βελτιωθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ PLS4 ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ 6;0- 6;5

1.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ PLS4

Το PLS4 είναι μία βελτιωμένη έκδοση, ατομικής αξιολογικής δοκιμασίας που χορηγείται και αποσκοπεί στον εντοπισμό βρεφών και των παιδιών προσχολικής ηλικίας, από τη γέννηση έως 6 ετών 11 μηνών που έχουν γλωσσική διαταραχή ή γλωσσική καθυστέρηση. Ειδικότερα

έχει κλινική χρησιμότητα για πληθυσμούς υψηλού κινδύνου. Τα βήματα που ακολουθήθηκαν για την ανάπτυξη του PLS4 ήταν προσεκτικά και περιεκτικά, ορισμένα θέματα του PLS3 τροποποιήθηκαν ανάλογα.

Επιπλέον ιδρύθηκε μία λίστα νέων καθηκόντων που κρίθηκαν απαραίτητα καθώς επίσης και μια σειρά από κριτήρια καταρτίστηκε για κάθε ηλικιακή ομάδα. Με βάση αυτά ένας αριθμός θεμάτων συμπεριλαμβανομένης μιας κοινοπραξίας χρησιμοποιήθηκαν για να δημιουργήσουν οι σχεδιαστές νέα θέματα, μαζί με τις απαραίτητες συνοδευτικές εικόνες-ερεθίσματα και χειρισμούς υποβλήθηκαν σε μια ποικιλόμορφη ομάδα εμπειρογνομόνων για την επανεξέταση της ευαισθησίας και τον εντοπισμό τυχόν προκαταλήψεων. Μετά την αφαίρεση ή την τροποποίηση των εν δυνάμει μεροληπτικών στοιχείων, τα προκύπτοντα στοιχεία εξετάστηκαν μέσω δύο σταδίων –μια πιλοτική μελέτη και μελέτη δοκιμής – για να βοηθήσει στον προσδιορισμό του τελικού συνόλου των αντικειμένων (Hayward, Stewart, Phillips, Norris, & Lovell (2008), Suen (2005)).

Η ανανεωμένη αυτή έκδοση, η οποία είναι η αναθεωρημένη έκδοση του PLS3, κάνει χρήση νέων προτύπων καθώς επίσης καλύπτει εκτεταμένα σχεδόν όλες τις γλωσσικές δεξιότητες και είναι ιδανικό εργαλείο αξιολόγησης παιδιών με γλωσσική διαταραχή ή καθυστέρηση, η οποία διαθέτει πιο ενημερωμένες νόρμες και επεκτάθηκε για την καλύτερη κάλυψη της γλώσσας.

Αποτελείται από δύο κλίμακες που αφορούν, την εκτίμηση της ακουστικής κατανόησης/αντιληπτική ικανότητα και την εκφραστική επικοινωνία αντίστοιχα. Οι τομείς με τους οποίους ασχολείται, είναι ο τομέας της προσοχής ή βλεμματική επαφή, του παιχνιδιού, των χειρονομιών, της φωνητικής ανάπτυξης, της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας, το λεξιλόγιο, τις έννοιες, τη γλωσσική δομή καθώς και της γλωσσικής ολοκλήρωσης και τέλος της φωνολογικής ενημερότητας με την οποία και ολοκληρώνεται η αξιολόγηση της γλωσσικής ανάπτυξης.

Το υλικό που παρέχεται για την διαχείριση της δοκιμασίας, περιλαμβάνει το εγχειρίδιο του εξεταστή το οποίο εξηγεί τη διαχείριση, βαθμολόγηση και ερμηνεία των διαδικασιών. Μια φόρμα εγγραφής που παρέχει όλα τα στοιχεία του τεστ, ένα εγχειρίδιο με εικονογραφημένες εικόνες που περιέχει ερεθίσματα που χρειάζονται για πολλά από τα σημεία ελέγχου και ένα κουτί των χειρισμών (π.χ., μπάλα, κύπελλα, κουδουνίστρες, κ.α.) που απαιτούνται για τις αλληλεπιδράσεις με το παιδί κατά τη διάρκεια της διαχείρισης της δοκιμής. Υπάρχουν ακόμη ένα σύνολο 68 δοκιμασιών, ωστόσο, καθένα από αυτά περιέχει από 2 έως 8 υποδοκιμασίες που σχετίζονται με την αντίστοιχη δοκιμασία.

Η χορήγηση του ξεκινά από την δοκιμασία της ακουστικής κατανόησης και έπεται η δοκιμασία της εκφραστικής επικοινωνίας. Ο

χρόνος διαχείρισης εξαρτάται από την ηλικία του κάθε παιδιού, φέρεται όμως να είναι μεταξύ 20 - 45 λεπτά για κάθε ηλικιακή ομάδα.

Για τα βρέφη από τη γέννηση έως 2 ετών και 11 μηνών, υπάρχουν περισσότερα στοιχεία που στοχεύουν σε δοκιμασίες αλληλεπίδρασης, προσοχής και φωνητικές συμπεριφορές και χειρονομίες. Για 5- 6 ετών παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις ικανότητες που απαιτούνται για τα παιδιά αυτά στο σχολείο, υπάρχουν δηλαδή περισσότερα στοιχεία που στοχεύουν στη γραμματική και στη φωνολογική ευαισθητοποίηση της γλώσσας σύμφωνα με τα προγράμματα σπουδών για το νηπιαγωγείο και την πρώτη δημοτικού (Hayward, Stewart, Phillips, Norris, & Lovell (2008).

1.2 ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ PLS4 ΜΕ ΤΟ PLS3

Το PLS4 σταθμίστηκε το 2001 και τα δεδομένα του συλλέχτηκαν από 2000 χρήστες των ΗΠΑ, αντανakλώντας την αυξανόμενη ποικιλομορφία του πληθυσμού. Το δείγμα περιλάμβανε εθνικές μειονότητες, παιδιά που είχαν διαγνωστεί με ειδικές γνωματεύσεις και ένα μικρό ποσοστό από παιδιά, των οποίων η γλώσσα που μιλούσαν ήταν πέραν της αγγλικής.

Πρωταρχικός στόχος της αναθεώρησης του PLS ήταν η βελτίωση της αξιολόγησης των ψυχομετρικών ιδιοτήτων. Νέα καθήκοντα αναπτύχθηκαν για την βελτίωση των βάσεων (πατωμάτων)¹ και των οροφών (ταβανιών)² καθώς και το επίπεδο δυσκολίας των κλίσεων στις υποδοκιμασίες, τόσο της ακουστικής κατανόησης όσο και της εκφραστικής επικοινωνίας. Τα αποτελέσματα των μελετών που έχουν διεξαχθεί προκειμένου να αναπτυχθούν και να διευκρινιστούν τα κριτήρια βαθμολόγησης αντικατοπτρίζουν την ευρεία ποικιλία των αντιδράσεων που εκφράστηκαν από παιδιά που προέρχονταν από διαφορετικά υπόβαθρα.

Περιεκτική έρευνα διεξήχθη για να διασφαλιστεί ότι η εργασία του PLS4 καθώς και η δοκιμή του τεστ αντανakλά στις σύγχρονες τάσεις στην αξιολόγηση των μικρών παιδιών. Για τα παιδιά από 0-2 ετών και 11 μηνών υπάρχουν περισσότερα στοιχεία που στοχεύουν στην αλληλεπίδραση, την προσοχή, τις χειρονομίες και το φωνητικό παιχνίδι. Για παιδιά 5 και 6 ετών υπάρχουν περισσότερα στοιχεία που στοχεύουν στην γραμματική και τη φωνολογική ενημερότητα σύμφωνα πάντα με τη διδακτέα ύλη της γλωσσικής τέχνης σε παιδιά νηπιαγωγείου και πρώτης δημοτικού, ώστε να παρέχει πληροφορίες σχετικά με την γλωσσική ικανότητα που απαιτείται στο σχολείο για τα παιδιά αυτής της ηλικίας.

---

¹Floor: η καθεαυτού ελληνική μετάφραση είναι πάτωμα αλλά για την καλύτερη διεξαγωγή της παρούσας εργασίας θα γίνει χρήση του όρου βάση.

²Ceiling: η καθεαυτού ελληνική μετάφραση είναι ταβάνι αλλά για την καλύτερη διεξαγωγή της παρούσας εργασίας θα γίνει χρήση του όρου οροφή.

Η αξιοπιστία του αποδεικνύεται από τη διασφάλιση διαφόρων τύπων αποδεικτικών στοιχείων, υποστηρίζοντας τις ερμηνείες και τις χρήσεις του τεστ. Στη συνέχεια εξετάστηκε η εσωτερική διάρθρωση και συνοχή των υποδοκιμασιών για να αποδειχθεί η υψηλή ομοιογένειά τους. Τέθηκαν σε διαδικασία διάφοροι έλεγχοι ώστε να ελαχιστοποιηθούν τυχόν παρανοήσεις κατά τη διαδικασία, ακόμη οι απαντήσεις των παιδιών από τη δοκιμή του τεστ αναλύθηκαν και σταθμίστηκαν μετά την πιλοτική διαδικασία.

Η αξιοπιστία της κλινικής μελέτης πραγματοποιήθηκε σε ένα δείγμα 75 παιδιών με γλωσσική διαταραχή και 75 τυπικά παιδιά. Οι μελέτες διεξήχθησαν με παιδιά που είχαν προηγουμένως διαγνωστεί ότι έχουν γλωσσική διαταραχή, παιδιά με αναπτυξιακή διαταραχή, παιδιά με αυτισμό και παιδιά με προβλήματα ακοής. Ακόμη οι μελέτες διεξήχθησαν συγκρίνοντας τα αποτελέσματα του Denver 2 και του PLS3 με τα αποτελέσματα του PLS 4. Στη μελέτη του Denver 2 και τα 37 παιδιά που συμπεριλαμβάνονται σ' αυτό κέρδισαν ένα τυπικό βαθμό από το Denver 2 και σκόραραν με μία τυπική απόκλιση από το μέσο όρο του PLS4 και αυτό δείχνει υψηλό επίπεδο συμφωνίας. Η συσχέτιση του PLS3/PLS4 στις υποδοκιμασίες της ακουστικής κατανόησης ήταν 0,65 και ο συσχετισμός PLS3/PLS4 στις υποδοκιμασίες της εκφραστικής επικοινωνίας ήταν 0,79.

Μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν στοιχεία που να υποδηλώνουν ότι το PLS4 έχει αρνητικές συνέπειες για τα παιδιά, όταν αυτό χρησιμοποιείται όπως προβλέπεται. Στην πραγματικότητα ανεκδοτικές πληροφορίες που συλλέχτηκαν σε έρευνες από τους εξεταστές, κατά των δοκιμών του τεστ δείχνουν ότι τα παιδιά κάτω των 3 ετών αρχίζουν εύκολα να ασχολούνται με τις διαδραστικές δραστηριότητες των φροντιστών και τα παιδιά άνω των 3 ετών απολαμβάνουν την εικόνα ως ερέθισμα για τις δραστηριότητες του τεστ (Hayward, Stewart, Phillips, Norris, & Lovell (2008), Suen (2005), Zimmerman, Steiner & Pond (2002)).

Συνεπώς ένας χρήστης μπορεί να είναι αρκετά βέβαιος για την ακρίβεια των βαθμολογιών και την καταλληλότητα της χρησιμοποίησης των αποτελεσμάτων του PLS4, ως δείκτες των γλωσσικών δεξιοτήτων των παιδιών ηλικίας 0-77 μηνών. Αυτά είναι μερικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι είναι χρήσιμο για τον εντοπισμό των παιδιών με γλωσσική καθυστέρηση ή γλωσσική διαταραχή, σύμφωνα πάντα με το αγγλικό πρότυπο.

1.3.ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η ανάπτυξη του λόγου, όπως προαναφέρθηκε, συνιστά μια πολύπλοκη διαδικασία, η οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη γενικότερη γνωστική ανάπτυξη του παιδιού και το κοινωνικοπολιτισμικό

περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσεται(Fenson, Dale, Reznick, Bates, Thal, & Rettnick1994).

Θεωρείται γενικά, δεδομένο ότι τα εξελικτικά στάδια της ομιλίας και του λόγου ολοκληρώνονται σε μια σχεδόν προκαθορισμένη σειρά και μέσα σε συγκεκριμένα χρονικά όρια. Η ομιλία και ο λόγος αρχίζουν από το προλεκτικό στάδιο της βρεφικής ηλικίας και προχωρούν στο λεκτικό στάδιο της παιδικής ηλικίας(Τσιάντης & Μανωλόπουλος 2001).

1.3.1 Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΕΩΣ 6 ΕΤΩΝ

Παρατίθεται ένας συνοπτικός πίνακας με την πορεία της γλωσσικής ανάπτυξης έως την ηλικία των 6 ετών, προκειμένου στη συνέχεια να αναφερθούμε αναλυτικά στην ηλικία της παρούσας εργασίας:

Ηλικία	Γλωσσική έκφραση	Κατανόηση λόγου
0-2 ετών	Ξεκινά με κλάμα μέχρι το ενεργητικό του λεξιλόγιο περιλαμβάνει 50-100 λέξεις, μαζί με τα ουσιαστικά χρησιμοποιούνται ρήματα και επίθετα, χρήση φράσεων 2-3 λέξεων, τηλεγραφικές προτάσεις καθώς και επιτονισμού στις ερωτήσεις του.	Αναζήτηση αντικειμένων που του ζητούνται έως και κατανόηση απλών εντολών και ερωτήσεων. Το παθητικό λεξιλόγιο είναι ήδη πολύ ευρύτερο από το ενεργητικό.
Από 2έως 3 ετών	Το λεξιλόγιο αυξάνεται ραγδαία. Χρήση σωστών καταλήξεων στα ρήματα και το ρήμα στη σωστή θέση στην πρόταση καθώς και χρήση των πρώτων ερωτηματικών αντωνυμιών (τι, πού), αλλά και των προσωπικών αντωνυμιών και προθέσεων. Η εκφορά των αρχικών φωνημάτων γίνεται ολοένα και καλύτερη.	Καταλαβαίνει περισσότερα απ' όσα ακούει, ενώ υπάρχουν ακόμα δυσκολίες στην κατανόηση αντικειμένων και λεπτών διαβαθμίσεων.
Έως3,5 ετών	Το φωνολογικό του σύστημα αλλά και το λεξιλόγιο εμπλουτίζεται συνεχώς, εμφάνιση των συμπλεκτικών και παρατακτικών προτάσεων και ερωτήσεων με το «γιατί».	Αντιλαμβάνεται τα πάντα σύμφωνα με τις εμπειρίες του.
4-6 ετών	Το φωνολογικό του σύστημα έχει σχεδόν ολοκληρωθεί, χωρίς τη χρήση διαδικασιών απλοποιήσεων ακόμη και συμπλεγμάτων συμφώνων με 3 σύμφωνα. Οι προτάσεις του είναι	Η κατανόηση του λόγου εξελίσσεται σύμφωνα με τη γενική ανάπτυξη, κατανοεί

	<p>σύνθετες, εκφράζει ποικιλοτρόπως μια σειρά σκέψεων, μπορεί να αφηγηθεί ιστορίες καθώς και να επαναλάβει έχοντας οπτική στήριξη. Μετρά μέχρι το 10,ονομάζει βασικά σχήματα, αντίθετα, της ημέρες της εβδομάδας αλλά και αφηρημένες έννοιες. Κατάλληλη χρήση της γραμματικής στις περισσότερες περιπτώσεις. Αναγνωρίζει κάποια γράμματα και προσπαθεί να γράψει. Μπορεί και μιλά με ομοιοκαταληξία, κάνει σύνθεση ήχων για των σχηματισμό συλλαβών και δισύλλαβων λέξεων.</p>	<p>αφηρημένους όρους, αναλογίες. Η φωνολογική του ενημερότητα εξελίσσεται ραγδαία.</p>
--	--	--

1. Πίνακας :Η γλωσσική ανάπτυξη σύμφωνα με τη χρονολογική ηλικία (από 0 μηνών έως 6 ετών).

Πηγή: Δράκος (1999), Καμπανάρου (2007) Wingert (2000).

1.3.2 ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 6;0-6;5 ΕΤΩΝ

Η κατάκτηση της γλώσσας φαίνεται να συντελείται σε μεγάλο μέρος πριν το τέλος της προσχολικής ηλικίας, ενώ η απόκτηση των επικοινωνιακών ικανοτήτων συνεχίζεται σε μεγαλύτερες ηλικίες και εφ' όρου ζωής. Όσον αφορά την ίδια τη γλώσσα το μεγαλύτερο μέρος του συστήματος, της γραμματικής-σύνταξης και μορφολογίας- σημαντικό μέρος του σημασιολογικού συστήματος, καθώς και σχεδόν ολόκληρο το φωνολογικό σύστημα έχουν κατακτηθεί κατά το τέλος της προσχολικής ηλικίας. Παραμένει μόνο ο εμπλουτισμός των λεξιλογικών γνώσεων καθώς και η κατάκτηση λιγότερο συνηθισμένων γραμματικών κανόνων(Κατή 1989).

Πιο συγκεκριμένα η φωνολογική ανάπτυξη ενός παιδιού αυτής της ηλικίας έχει ολοκληρωθεί, αρθρώνοντας σωστά ακόμη και συμπλέγματα τριών συμφώνων, με αποτέλεσμα η άρθρωση να έχει πάρει την ώριμη μορφή της(Καμπανάρου(2007), Κουτσοβάνου(2000)).

Σχετικά με την κατάκτηση της γραμματικής έχουμε εκτεταμένη κατοχή της γραμματικής, μια σειρά σκέψεων μπορεί να εκφραστεί ποικιλοτρόπως (ορίζοντας διαφορετικό αριθμό και χρόνους ρημάτων).Μπορεί να διηγηθεί ιστορίες με δικά του λόγια, έχοντας κατακτήσει τη χρήση παθητικής φωνής, των αρνήσεων “δεν-μην”, των ανώμαλων τύπων ρημάτων και ουσιαστικών καθώς και αρκετών μορφολογικών κανόνων. Επίσης είναι σε θέση να αναγνωρίσει και διορθώσει γραμματικά λάθη τόσο στο λόγο το δικό του όσο και στον λόγο των συνομιλητών του. Το “ και” ενώ είναι ο πρώτος και πιο

συχνός σύνδεσμος και παρά την κατάκτηση του σ' αυτή την ηλικία, οι σύνδεσμοι φαίνεται πως είναι τα μέρη του λόγου που προκαλούν προβλήματα στα παιδιά. Έχει ολοκληρωθεί η ανάπτυξη των τοπικών και χρονικών προσδιορισμών. Μέχρι την είσοδο του στο σχολείο το παιδί έχει κατακτήσει την σύνταξη σχεδόν σε επίπεδο ενηλίκων. Επικρατεί ο ευθύς λόγος, οι χρονικές και οι ενδοτικές προτάσεις ενώ οι αιτιολογικές εμφανίζονται τελευταίες (Δράκος(1999), Κατή(1989), Κατή(1992), Καμπανάρου (2007)).

Όσον αφορά την κατάκτηση των σημασιολογικών γνώσεων, η ανάπτυξη των λεξικών σημασιών χαρακτηρίζεται από συνεχή εμπλουτισμό του λεξιλογίου, από τη μάθηση όλο και πιο αφηρημένων και μεταφορικών εννοιών και επιπλέον την όλο και πιο περίπλοκη οργάνωση των αποκτηθέντων λέξεων σε σημασιολογικά πεδία. Κατανοούν και εκφράζουν αντίθετες και όμοιες έννοιες καθώς και ιδιότητες διαφόρων αντικειμένων. Τα παιδιά μαθαίνει ένα μεγάλο αριθμό λέξεων από νωρίς τον οποίο εμπλουτίζει με μεγάλη ευκολία και ταχύτητα. Υπολογίζεται ότι το παιδί των έξι ετών γνωρίζει 14000 λέξεις. Ακόμη ερμηνεύει συνηθισμένες μεταφορές με την κυριολεκτική τους σημασία (Κατή(1992), Παρασκευόπουλος (1985)) .

Η ανάπτυξη των πραγματολογικών ικανοτήτων έχει πιο αργούς ρυθμούς, παρόλα ταύτα τα παιδιά αρχίζουν στην προσχολική ηλικία μόνο με άμεσους τρόπους έκφρασης αιτημάτων, για να φτάσουν σταδιακά σε έμμεσους τρόπους, οι οποίοι αν και είναι πιο περίπλοκοι αποκτώνται στην ηλικία αυτή. Επίσης έχουν αυξημένη κρίση ως προς το ποιοι τρόποι είναι πιο κατάλληλοι σε κάθε περίπτωση. Τα παιδιά δεν κατέχουν τις απαιτούμενες ικανότητες χρήσης των αναφορικών στοιχείων, με αποτέλεσμα οι αφηγήσεις τους να είναι ελλειπτικές(Κατή1992).

Οι γνωστικές του ικανότητες αναπτύσσονται ραγδαία και συγκεκριμένα στην ταξινόμηση, το παιδί ομαδοποιεί τα αντικείμενα σε σύνολα και έχει την ικανότητα για ιεράρχηση των τάξεων. Οι κατηγοριοποιήσεις γίνονται κατά τρόπο διαισθητικό-ενορατικό, χωρίς να κατανοεί τις σχέσεις ανάμεσα στα επίπεδα της ιεραρχικής ταξινόμησης (Παρασκευόπουλος 1985).

Τα αντικείμενα σειροθετούνται επιτυχώς μερικές φορές, αλλά το παιδί καταλήγει στο σωστό αυτό αποτέλεσμα μετά από πολλές δοκιμές και αποτυχίες. Στη διατήρηση και ειδικά στο χώρο της αμεταβλησίας των διαφόρων φυσικών μεγεθών, όπως της ποσότητας, του βάρους, του όγκου το παιδί συναντά δυσκολίες. Στηρίζεται σε μια μονομερή αντιληπτική άποψη, χωρίς να συνυπολογίζει ταυτόχρονα τον αντισταθμιστικό ρόλο άλλων αλλαγών(Παρασκευόπουλος (1985), Κουτσοβάνου(2000)).

Ένα άλλο επίτευγμα αυτής της ηλικίας είναι ότι το παιδί είναι σε θέση να αριθμεί σε ή χωρίς αντιστοιχία με αντικείμενα. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι έχει κατανοήσει την έννοια του αριθμού. Μπορεί να

υποδιαιρεί ένα σύνολο σε μικρότερες ομάδες, εξάγει ή προσθέτει από ή σε μια ομάδα τόσα αντικείμενα όσα του ζητηθούν. Μπορεί λοιπόν να εκτελεί αριθμητικές πράξεις με πραγματικούς χειρισμούς των αντικειμένων(Καμπανάρου (2007),Παρασκευόπουλος (1985)).

Τέλος αρχίζει να διαβάζει απλές λεξούλες και με εξάσκηση μπορεί να διαβάσει με άνεση πιο δύσκολες λέξεις/ βιβλία, ενώ κατανοεί το περιεχόμενο και μπορεί να μετρά τις συλλαβές μιας λέξης (Παρασκευόπουλος 1985).

Μια σημαντική αλλαγή που συμβαίνει στη γλωσσική ανάπτυξη γύρω στον έκτο χρόνο είναι ότι ο λόγος από εγωκεντρικός γίνεται κοινωνικοποιημένος. Ο λόγος από μονόλογος που ήταν μέχρι τώρα γίνεται διάλογος και χρησιμοποιείται ως μέσο επικοινωνίας με τους άλλους. Το παιδί επίσης αρχίζει να χρησιμοποιεί τη γλώσσα ως διάμεσο στη μάθηση. Συνειδητοποιεί τον πρωταρχικό ρόλο που διαδραματίζει η γλώσσα σε όλες τις μορφές της στη σχολική πρόοδο και στην αποδοχή του από την ομάδα των συνομηλίκων του (Παρασκευόπουλος1985).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

2.1 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Ο σχεδιασμός που επιλέχθηκε είναι η μελέτη περιπτώσεων, μιας ομάδας 25 παιδιών, γιατί θεωρείται ο καταλληλότερος προκειμένου να διερευνηθούν οι συγκεκριμένοι στόχοι. Η μέθοδος μας στηρίχθηκε στο περιγραφικό μοντέλο έρευνας με βάση το οποίο περιγράφονται μεταβλητές και συγκρίνονται συγκεκριμένες ομάδες ατόμων για κάποια μεταβλητή, μ' αυτό τον τρόπο αναζητείται η εξαγωγή συμπερασμάτων για τον πληθυσμό, βασιζόμενη σε μία συγκεκριμένη ομάδα (δείγμα) και αυτό γιατί η πλήρης κάλυψη του πληθυσμού θα ήταν αδύνατη, εξαιτίας του μεγέθους (Παρασκευόπουλος 1993).

Η διαγνωστική δοκιμασία(τεστ) αφού παραγγέλθηκε από την Αγγλία(στην πρότυπη Αγγλική μορφή της), μεταφράστηκε στην Ελληνική γλώσσα από μια ομάδα φοιτητριών, στη συνέχεια δόθηκε για αντίστροφη μετάφραση στην Αγγλική γλώσσα, έτσι ώστε να διαπιστωθεί αν η μεταφορά της στην Ελληνική γλώσσα ήταν πιστή εν σύγκριση με την πρότυπη μορφή της. Έπειτα ακολούθησε μία πιλοτική έρευνα και αφού διαφοροποιήθηκαν ορισμένα σημεία ώστε να συνάδουν με τα Ελληνικά πρότυπα στη συνέχεια υλοποιήθηκε η κυρίως έρευνα, πάνω στην οποία στηρίχθηκε και η παρούσα εργασία.

Η διαγνωστική δοκιμασία(τεστ) είναι κατάλληλη για την αξιολόγηση παιδιών ηλικίας(0 -77 μηνών), που παρουσιάζουν ή όχι δυσκολίες λόγου και ομιλίας. Τα αποτελέσματα του μπορούν να συμβάλλουν στον εντοπισμό παιδιών που αποκλίνουν από τις αναμενόμενες επιδόσεις σε διάφορες κλίμακες που εξετάζει ,όπως η

αφήγηση, η κατονομασία και η κατανόηση της σημασιολογίας, αλλά και του χρονικού και χωρικού προσανατολισμού, τη διαδοχή και την αλληλουχία πράξεων καθώς και διάφορες δομές γλωσσικών δομών, όπως το μορφοσυντακτικό.

Πιο συγκεκριμένα στην ηλικία 6;0-6;5 στην ακουστική κατανόηση εξετάζει ποσοτικές και χρονικές έννοιες, καθώς και μαθηματικές έννοιες, την παθητική φωνή και γενικότερα την κριτική γραμματικών φαινομένων, την αναγνώριση αντικειμένων που δεν ανήκουν στην ίδια κατηγορία, τα μέρη του σώματος, αλλά και την φωνολογική ενημερότητα. Ενώ στην εκφραστική επικοινωνία ελέγχει τη σωστή παραγωγή γραμματικών φαινομένων αλλά και την διόρθωση λανθασμένων, την κατονομασία, συμπλήρωση παρομοιώσεων, περιγραφή ομοιοτήτων και ορισμών, μαθηματικές και ποσοτικές έννοιες, την φωνολογική ενημερότητα καθώς και την αλληλουχία ιστοριών αλλά και την ολοκληρωμένη αφήγηση ιστοριών έχοντας εισαγωγή, διαδοχή, συνάφεια και συμπέρασμα κατά την εκφορά της.

Ο ερευνητικός στόχος ήταν, η σύγκριση των μέσων όρων των αποτελεσμάτων διάφορων ηλικιακών ομάδων(ηλικίας 4;6-6;5 στρωματοποίηση ανά ηλικιακό εξάμηνο) κατά πόσο αυξάνουν σε σχέση με την αύξηση της ηλικίας του δείγματος. Ο στόχος αυτός επιτεύχθηκε, δηλαδή όσο η ηλικία ανέβαινε τόσο αυξανόταν ο μέσος όρος(Καρανάου, Παγάνη, Παπασπύρου 2010). Η αύξηση αυτή φαίνεται στον πίνακα 2.

Ηλικία (έτη; μήνες)	Ακουστική κατανόηση		Εκφραστική επικοινωνία	
	n	Mean	n	Mean
4;6-4;11	25	53,6	25	56,6
5;0-5;5	25	55,8	25	60,0
5;6-5;11	25	57,0	25	61,8
6;0-6;5	25	61,6	25	67,0

2. Πίνακας: Μ.Ο. ανά ηλικιακή ομάδα.

2.2 ΥΛΙΚΟ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΤΕΣΤ

Το τεστ είναι διαφοροποιημένο ως προς τις ηλικιακές ομάδες, οι οποίες είναι κατανομημένες σχεδόν ανά εξάμηνο χρονολογικής ηλικίας, καθώς αναμένεται τα μικρότερα παιδιά να είναι περισσότερο εξοικειωμένα με παιχνίδια, όπως κάποιο αρκουδάκι ή κάποια κουδουνίστρα σε σύγκριση με εικονογραφημένες ιστορίες και έγχρωμες εικόνες, οι οποίες περιέχονται στο εγχειρίδιο εικόνων.

Στο εξάμηνο όμως με το οποίο ασχολείται η συγκεκριμένη εργασία/ έρευνα το υλικό εξέτασης είναι με οπτικά ερεθίσματα, όπου η ηλικιακή ομάδα των 6;0-6;5 ετών, είναι εξοικειωμένη με αυτά, τα οποία και δεν δυσκόλεψαν τα υποκείμενα και ανταποκρίθηκαν με μεγάλη επιτυχία. Ακόμη έγινε χρήση και ενός ρολογιού με δείκτη δευτερολέπτων σε κάποιες υποδοκιμασίες που χρειαζόταν η χρονομέτρηση κατά τη διάρκεια των απαντήσεων των υποκειμένων. Το υλικό ήταν εύκολο στη χρήση καθώς και ευκολονόητο από τα παιδιά προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της αξιολόγησης τους, ώστε να ληφθούν οι πληροφορίες και να κριθούν ανάλογα για τους τομείς τους οποίους εξετάζει.

2.3 ΤΟΜΕΙΣ ΠΟΥ ΕΞΕΤΑΖΕΙ ΤΟ PLS4

Οι τομείς που εξετάζονται γενικά στο τεστ είναι: η προσοχή τόσο απέναντι σε περιβαλλοντικά δεδομένα όσο και απέναντι σε πρόσωπα, το παιχνίδι, η σημασιολογία συμπεριλαμβάνοντας το λεξιλόγιο, έννοιες ποιότητας, ποσότητας, χώρου καθώς και του χρόνου μέσω της διαδοχής. Ακόμη η γλωσσική δομή εξετάζοντας το μορφο -συντακτικό κομμάτι της γλώσσας, δεξιότητες συνδυαστικής σκέψης αλλά και φωνολογικής ενημερότητας.

2.3.1 ΗΛΙΚΙΑ 6;0-6;5

Στην ηλικία των 6;0-6;5, όπως και σε όλο το τεστ οι δοκιμασίες είναι δύο και αυτές είναι η ακουστική κατανόηση και η εκφραστική επικοινωνία όπως προαναφέρθηκε. Στην συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα υπάρχουν 6 υποδοκιμασίες για την ακουστική κατανόηση, ξεκινώντας με τη συνεχή αρίθμηση, από τον αριθμό 57 και φτάνοντας όπου είναι και η τελευταία στον αριθμό 62. Στην κάθε υποδοκιμασία, τα ερωτήματα τα οποία συμπεριλαμβάνονται κυμαίνονται μεταξύ των δύο έως των τεσσάρων, από τα οποία σύμφωνα με τις απαντήσεις των υποκειμένων διαπιστώνεται η επιτυχία ή η αποτυχία της υποδοκιμασίας. Οι υποδοκιμασίες αναφέρονται στη αναγνώριση αρχικών ήχων (ερ.57), κατανόηση ποσοτικών εννοιών(ερ.58), εύρεση ήχων που ομοιοκαταληκτούν (ερ.59), πρόσθεση και αφαίρεση αριθμών μέχρι το 5 (ερ.60), κατανόηση χρονικών εννοιών-εποχών(ερ.61), και κριτική γραμματικών φαινομένων(ερ.62).

Όσον αφορά την εκφραστική επικοινωνία υπάρχουν 8 υποδοκιμασίες ξεκινώντας από τον αριθμό 61 και τελειώνοντας με τον αριθμό 68 όπου ολοκληρώνονται και οι υποδοκιμασίες. Η εξέταση ξεκινά με τον ορισμό κάποιων λέξεων(ερ.61) και συνεχίζεται με την διόρθωση γραμματικών λαθών (ερ.62), σχηματισμός ομοιοκαταληξίας με λέξεις(ερ.63), κατάτμηση λέξεων(ερ.64), αλληλουχία ιστοριών(ερ.65),

αφήγηση ιστοριών(ερ.66),χρήση ανώμαλων πληθυντικών(ερ.67), έκφραση χωρικών ποσοτήτων (ερ.68).

2.4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

2.4.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Το διαγνωστικό υλικό παραγγέλθηκε και αγοράστηκε από την Αγγλία με σκοπό να μεταφραστεί και να σταθμιστεί στην Ελλάδα ώστε να μπορεί να χρησιμοποιείται και στη χώρα μας. Αφού μεταφράστηκε στα Ελληνικά, από μια μεγάλη ομάδα φοιτητριών του τμήματος λογοθεραπείας του Τ.Ε.Ι. Πατρών σε συνεργασία πάντα με τη εποπτεύουσα καθηγήτρια, διαφοροποιήθηκαν κάποια σημεία όπως προαναφέρθηκε, ώστε να συμφωνεί με τα ελληνικά πρότυπα.

2.4.2 ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Έγινε μία συνάντηση όλων των φοιτητριών με την εποπτεύουσα καθηγήτρια, ώστε να καθοριστεί σε ποια σημεία το υλικό πρέπει να τροποποιηθεί σε κάποιες υποδοκιμασίες ώστε η μεταφορά του στην ελληνική γλώσσα να συνάδει στα ελληνικά πρότυπα και να αξιολογεί τις αντίστοιχες δραστηριότητες σύμφωνα με την αγγλική μορφή του.

Οι τροποποιήσεις που υφίσταντο στην ακουστική κατανόηση ήταν: στην υποδοκιμασία 57, όπου έχουμε την αναγνώριση αρχικών ήχων π.χ.: αγγλικά=/p/-pot ελληνικά=/γ/-γάλα, και στα ερωτήματα αγγλικά=/d/-dog(door), ελληνικά=/p/-ποτήρι(πόρτα),αγγλικά=/k/-car(cat) ελληνικά=/v/-βάρκα(βιβλίο), αγγλικά=/s/-sit(sun, socks) ελληνικά=/k/-κότα(κάλτσες, κρεβάτι), ενώ έγινε χρήση των ίδιων οπτικών ερεθισμάτων, η διαφοροποίηση επήλθε για την συμφωνία με το ελληνικό φωνολογικό σύστημα. Το ίδιο συνέβη και στην υποδοκιμασία 59, όπου ζητείται η κατανόηση ομοιοκαταληξίας και δίνεται το παράδειγμα φύλο-μήλο ή πόδι-ρόδι, ενώ αντίστοιχα στα αγγλικά δινόταν dog-frog, make-take και ζητείται: αγγλικά=fun-sun ελληνικά= γουρούνι-πιρούνι, αγγλικά=man-fan ελληνικά= φρένο-τρένο, αγγλικά=bat-cat ελληνικά= γάλα-μπάλα, έγινε αλλαγή των λέξεων κατά την μετάφραση ώστε να ομοιοκαταληκτούν στην ελληνική γλώσσα. Στην υποδοκιμασία 60 έγινε αλλαγή του νομίσματος pennies σε ευρώ για την καλύτερη κατανόηση από τα υποκείμενα.

Οι αλλαγές που έγιναν στην δοκιμασία της εκφραστικής επικοινωνίας είναι οι εξής: στην υποδοκιμασία 63, όπου εξετάζεται ο σχηματισμός ομοιοκαταληξίας σε λέξεις και δίδεται το παράδειγμα στα αγγλικά ήταν rock-sock, lock ενώ για να ταιριάζει φωνολογικά στα ελληνικά έγινε χρήση των λέξεων μήλο-φύλο, ξύλο και το ίδιο συνέβη και με τα ερωτήματα που έχουν ως εξής: αγγλικά= hat ελληνικά= λεμόνι, αγγλικά=no ελληνικά= γίδα, και αγγλικά=bright ελληνικά= μανιτάρι.

Στην υποδοκιμασία 64 στην οποία ελέγχεται η κατάτμηση σύνθετων λέξεων στις αντίστοιχες απλές που τις συνθέτουν και για την οποία γίνεται χρήση και του οπτικού υλικού στη μεταφορά του στα ελληνικά τα αντίστοιχα οπτικά ερεθίσματα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον έλεγχο της δοκιμασίας αυτής. Οπότε και επιλέχθηκε να αξιολογηθεί και αυτή η δοκιμασία με προφορική εντολή και χωρίς την επίδειξη οπτικού ερεθίσματος και στην συνέχεια έγινε η επιλογή των λέξεων που θα χρησιμοποιούνταν κατά την αξιολόγηση. Οι αλλαγές έχουν ως εξής: για το παράδειγμα όπου δίδονταν στα αγγλικά το playground αντικαταστάθηκε με τη λέξη τυρόπιτα στα ελληνικά. Στα ερωτήματα το cowboy με τη λέξη καλημέρα, το bluebird με τη λέξη βιβλιοθήκη και το tearpot με τη λέξη αγριόχορτο. Τέλος στη υποδοκιμασία 67 της εκφραστικής επικοινωνίας στην οποία αξιολογούνται οι ανώμαλοι πληθυντικοί το οπτικό υλικό του εγχειριδίου αλλά και η μετάφραση των αγγλικών λέξεων δεν αντιστοιχούν με το γραμματικό φαινόμενο των ανώμαλων πληθυντικών στην ελληνική γλώσσα. Οπότε και κρίθηκε απαραίτητο να αντικατασταθούν με ανάλογα ερεθίσματα χωρίς όμως οπτικό υλικό και δίνοντας μόνο προφορικό ερέθισμα. Κατά συνέπεια η υποδοκιμασία είχε ως εξής: το tooth(teeth) έγινε μανάβης (μανάβηδες), το man (men) έγινε δάσος (δάση) και το mouse (mice) έγινε κύμα (κύματα).

2.4.3 ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Στη συνέχεια η ελληνική έκδοση δόθηκε για αντίστροφη μετάφραση στην αγγλική γλώσσα, ώστε να διαπιστωθεί αν αντιστοιχεί πλήρως με την πρότυπη αγγλική έκδοση. Έπειτα η κάθε ομάδα φοιτητριών ανέλαβε το δικό της κομμάτι έρευνας, προκειμένου να γίνει η πιλοτική έρευνα που έπρεπε να προηγηθεί της κυρίως έρευνας.

2.5 ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΈΡΕΥΝΑ

«Η πιλοτική έρευνα είναι μια πρόβα του πειράματος με μικρό αριθμό συμμετεχόντων και πραγματοποιείται πριν από την κανονική συλλογή δεδομένων» (Cristensen, 2007). Η πιλοτική έρευνα αποτελεί εργαλείο για την έγκαιρη βελτίωση της ερευνητικής διαδικασίας αλλά και την εξοικείωση του ερευνητή με τις μετρήσεις, γι' αυτό και προηγείται της κύριας διαδικασίας επιλογής δεδομένων, και το οποίο πρέπει να γίνεται ευσυνείδητα, σαν να επρόκειτο για την πραγματική συλλογή δεδομένων.

Η πιλοτική έρευνα ήταν και η πρώτη εξοικείωση και επαφή του ερευνητή με την χορήγηση του τεστ, προκειμένου να διαπιστωθούν τα πλεονεκτήματα ή τα μειονεκτήματα που τυχόν παρουσίαζε και που φυσικά θα μπορούσαν να αποφευχθούν, βελτιώνοντάς τα. Έτσι το τεστ χορηγήθηκε σε έναν ενήλικα και σε ένα παιδί προσχολικής ηλικίας

αντίστοιχης εκείνης για την οποία θα γινόταν η κυρίως έρευνα, (για την συγκεκριμένη έρευνα σε ένα παιδί χρονολογικής ηλικίας 6;0-6;5) προκειμένου να διαπιστωθεί, εάν οι οδηγίες, οι δοκιμασίες και η μετάφραση, έτσι όπως διαμορφώθηκε ήταν κατανοητή και προσβάσιμη σ' αυτές τις ηλικίες, για την συλλογή δεδομένων, ώστε να οδηγηθούμε σε τροποποιήσεις/ βελτιώσεις και να επιτευχθεί κατά το δυνατόν καλύτερη προσέγγιση του αγγλικού προτύπου στην προσαρμογή του στα ελληνικά.

Η γενική διαπίστωση της πιλοτικής έρευνας μετά την ανάλυση των αποτελεσμάτων της, ήταν ότι η αξιοπιστία και η εγκυρότητα του τεστ ήταν στο μέγιστο βαθμό και δεν χρειάστηκαν περαιτέρω τροποποιήσεις ή βελτιώσεις γιατί το διαγνωστικό υλικό(τεστ) και οι δοκιμασίες ήταν προσεγγίσιμες και κατανοητές για την κάθε ηλικιακή ομάδα αντίστοιχα. Τόσο το ερωτηματολόγιο όσο και το τεστ είχαν χρησιμοποιηθεί σε προηγούμενες έρευνες(στο εξωτερικό) και πληρούσαν τα κριτήρια αξιοπιστίας και εγκυρότητας. Για τον ενήλικα αλλά και για το παιδί τα αποτελέσματα απέδειξαν ότι τόσο οι οδηγίες που περιλαμβάνονταν στο τεστ όσο και οι δοκιμασίες ήταν κατάλληλες και το οπτικό υλικό ήταν ανάλογο για την χρονολογική ηλικία του παιδιού, το οποίο αποδείχθηκε ότι ήταν εξοικειωμένο με τις έγχρωμες εικόνες και ανταποκρίθηκε με επιτυχία σε κάθε δοκιμασία καθώς και στα παραδείγματα που προηγούνταν αυτών. Η πιλοτική έρευνα έδειξε ότι ο χειρισμός της ανεξάρτητης μεταβλητής (τεστ) εξασφάλισε τα επιθυμητά αποτελέσματα.

2.5.1 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ/ ΔΕΙΓΜΑ

Το δείγμα, δηλαδή «η συγκεκριμένη ομάδα, η οποία μελετάται, προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα για το συνολικό αριθμό των περιπτώσεων» (Παρασκευόπουλος σελ.9 1993), στην παρούσα εργασία είναι η ηλικιακή ομάδα των 6;0-6;5 ετών δηλ. παιδιά τα οποία άλλα παρακολουθούν την τάξη του νηπιαγωγείου και άλλα την τάξη της Α΄ δημοτικού. Πιο συγκεκριμένα το δείγμα αποτελείτο από 25 παιδιά και των δύο φύλων, εκ των οποίων τα 13(52%) είναι κορίτσια και τα 12(48%) είναι αγόρια. Έγινε προσπάθεια να καταμεριστεί το δείγμα ισομερώς και στα δύο φύλα προκειμένου στην εξαγωγή συμπερασμάτων να γίνει σύγκριση ανάμεσα στα δύο φύλα. Για την έρευνα τα παιδιά επιλέχθηκαν να είναι από διαφορετικά σχολεία αλλά και από διαφορετική πόλη έτσι ώστε τα αποτελέσματα να είναι πιο έγκυρα.

<u>N</u> <u>25</u>	<u>Κορίτσια</u>	<u>Αγόρια</u>
	<u>13</u>	<u>12</u>
	<u>Τρίκαλα</u>	<u>Λάρισα</u>
	<u>6K +6A</u>	<u>7K+6A</u>

3.Πίνακας: Κατανομή του δείγματος ανά φύλο και πόλη.

Η επιλογή του δείγματος έγινε ανεξάρτητα από την καταγωγή, την οικογενειακή και κοινωνικοοικονομική κατάσταση και που φαινομενικά ήταν φυσιολογικής νοημοσύνης(ή πάνω από το μέσο όρο) και μιλούσαν τη ελληνική γλώσσα, όχι όμως και απαραίτητα ότι έπρεπε να είναι η μητρική τους γλώσσα. Η ανταπόκριση των υποκειμένων ήταν πρόθυμη και άμεση τόσο από την πλευρά τους όσο και από την πλευρά των γονέων τους. Την ίδια άμεση ανταπόκριση δεχτήκαμε και από το εκπαιδευτικό προσωπικό καθώς και την αμέριστη βοήθειά τους κατά την διεξαγωγή της έρευνας. Η διαδικασία της έρευνας διεξήχθη στο χώρο των σχολείων, με την σύμφωνη γνώμη των γονέων και των εκπαιδευτικών των παιδιών και χωρίς την παρεμπόδιση του ωρολογίου προγράμματος των μαθημάτων τους(οι αντίστοιχες βεβαιώσεις επισυνάπτονται στο παράρτημα I,II, και III).

Για την συλλογή των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε η μεταφρασμένη και προσαρμοσμένη στα ελληνικά πρότυπα, έκδοση των δοκιμασιών. Τα ατομικά στοιχεία του κάθε παιδιού αντλήθηκαν από το ίδιο το παιδί, ωστόσο όμως διασταυρώθηκαν και ειδικότερα η ημερομηνία γέννησης και από το αρχείο του σχολείου, επειδή το στοιχείο αυτό είναι η βάση για την αξιολόγηση της επίδοσης του παιδιού στο τεστ, πέραν αυτής τα υπόλοιπα ατομικά στοιχεία δεν θα κοινοποιηθούν, ώστε να εξασφαλιστεί η ανωνυμία του δείγματος.

2.6. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

2.6.1. Ο ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα δεδομένα συλλέχτηκαν κατά την περίοδο από τον Ιούνιο έως και τον Σεπτέμβριο του 2010 στην περιοχή της Θεσσαλίας. Τα σχολεία ανήκαν στην πρωτοβάθμια δημόσια εκπαίδευση και ήταν ένα δημόσιο νηπιαγωγείο και ένα δημόσιο δημοτικό σχολείο, της περιοχής της Θεσσαλίας και συγκεκριμένα των νομών της Λάρισας και των Τρικάλων. Ο χώρος όπου διεξήχθη η έρευνα ήταν τα ίδια τα σχολεία, σε ένα ήσυχο και φωτεινό δωμάτιο(αίθουσα), του εκάστοτε σχολείου. Αποφεύχθηκε η παρουσία άλλων προσώπων ακόμη και πραγμάτων, τα οποία θα μπορούσαν να αποσπάσουν την προσοχή των υποκειμένων. Σύμφωνα με τις οδηγίες του εγχειριδίου ο χρόνος, ο οποίος απαιτείται για την ολοκλήρωση της διαδικασίας κυμαίνεται από 20-45 λεπτά, στα συγκεκριμένα υποκείμενα ο χρόνος που χρειάστηκε για την διεξαγωγή και ολοκλήρωση της διαδικασίας δεν υπερέβη το 30 λεπτά (κυμάνθηκε μεταξύ των 20 και 30 λεπτά για το κάθε υποκείμενο).

2.6.2. ΣΧΕΣΗ ΕΡΕΤΗΝΗΤΗ/ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ο ερευνητής φρόντισε για την τυχόν αρνητική φόρτιση του κάθε υποκειμένου και να δημιουργήσει ένα κλίμα εμπιστοσύνης και άνετης

συνεργασίας καθώς και οικειότητας. Αυτό έγινε εφικτό αφού πριν την κυρίως διαδικασία ο εξεταστής έκανε μια προκαταρκτική συζήτηση με το υποκείμενο. Ακόμη φρόντισε να διατηρήσει αμείωτο το ενδιαφέρον του υποκειμένου αλλά και να το επιβραβεύει για την προσπάθειά του και όχι για το αποτέλεσμα δηλαδή όχι γιατί απαντούσε σωστά αλλά επειδή προσπαθούσε και επέμενε να βρει την απάντηση.

2.6.3. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

Το διερευνητικό υλικό χορηγείται ατομικά, με μορφή ερωτηματολογίου. Ο ερευνητής και το υποκείμενο κάθονται σε ένα τραπέζακι, ο ένας απέναντι στον άλλον μέσα σε μια αίθουσα του σχολείου, όπως σε μια ζωντανή ατομική συνέντευξη, όπου το τραπέζακι και τα καθίσματα ήταν στα «μέτρα» των παιδιών, ώστε να τους επιτρέπετε να βλέπουν και να χειρίζονται το εξεταστικό υλικό που τους παρουσίαζε ο ερευνητής με άνεση κατά τη διάρκεια της εξέτασης. Ο ερευνητής έχει πάνω στο τραπέζακι το εκάστοτε απαιτούμενο υλικό και μετά από μία «προκαταρκτική συζήτηση» με το υποκείμενο, με στόχο τη διαμόρφωση ενός κλίματος άνεσης και οικειότητας και μια μικρή εισαγωγή και τις αντίστοιχες οδηγίες, θέτει στο υποκείμενο τις ερωτήσεις κάθε φορά και εκείνο αντίστοιχα απαντά (Καμπανάρου 2007).

Το έργο που καλείται να εκτελέσει το υποκείμενο ποικίλλει ανάλογα με τις απαιτήσεις της εκάστοτε δοκιμασίας. Άλλοτε του ζητείται να δώσει μια προφορική απάντηση όπως π.χ. να αφηγηθεί μια ιστορία, να κατονομάσει εικόνες ή γραμματικά φαινόμενα διαφόρων μορφών, όπου έχουμε τη δοκιμασία της εκφραστικής επικοινωνίας και άλλοτε να απαντήσει με τη χρήση δήξης όπως π.χ. να δείξει μια εικόνα μετά από σχετική οδηγία από τον ερευνητή, τομέας ακουστικής κατανόησης. Στη συνέχεια ο ερευνητής σημειώνει τις απαντήσεις του παιδιού στο φυλλάδιο εξέτασης(επισυνάπτεται στο παράρτημα IV).

2.6.4. ΟΡΓΑΝΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ

Η ερευνητική μέθοδος που ακολουθήθηκε είναι η δειγματοληπτική, με στόχο την αντιπροσώπευση του γενικού πληθυσμού της χώρας, ακολουθούμενης από την επεξεργασία των στοιχείων. Τα στοιχεία συλλέχτηκαν με προσωπική συνέντευξη, αφού προηγουμένως είχε εγκριθεί η συμμετοχή του παιδιού, με γονική συγκατάθεση και με την σύμφωνη γνώμη των υπεύθυνων παιδαγωγών και των διευθυντών των σχολείων, ώστε να επιτραπεί η είσοδος στο σχολείο αλλά και να δοθεί η άδεια της διεξαγωγής της έρευνας, όπως προαναφέρθηκε. Μεταξύ των περιορισμών υπήρξε και η εξασφάλιση τυχαίας επιλογής ατόμων, έτσι ώστε να μην υπάρξουν στοιχεία προκαταλήψεων. Η τυχαία επιλογή αναφέρεται τόσο στα χαρακτηριστικά των ατόμων όσο και στην τυχαία επιλογή και τυχαία κατανομή τους.

Εφόσον η εξασφάλιση των συμμετεχόντων ολοκληρωθεί ο ερευνητής προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο θα παρουσιαστεί η ανεξάρτητη μεταβλητή (τεστ) και τον τρόπο με τον οποίο θα μετρηθεί η εξαρτημένη μεταβλητή (αρχικοί βαθμοί). Η παρουσίαση και ο χειρισμός της ανεξάρτητης μεταβλητής απαιτούσαν την ενεργό συμμετοχή της ερευνήτριας και η μέτρηση της εξαρτημένης μεταβλητής περιλάμβανε τη χρήση μια ποικιλίας μετρήσεων. Συνεπώς το εργαλείο της αξιολόγησης χρησιμοποιήθηκε ως μέτρηση της εξαρτημένης μεταβλητής. Στη συνέχεια δόθηκαν οι οδηγίες στους συμμετέχοντες, οι οποίες ήταν σαφείς, ξεκάθαρες, συγκεκριμένες αλλά ταυτόχρονα και απλές ώστε να μην δημιουργήσουν σύγχυση ή κάποια παρανόηση.

Η χορήγηση του τεστ έγινε από την ίδια την ερευνήτρια σε όλους τους συμμετέχοντες και ξεκίνησε από την ηλικία των 5;0 ετών, ένα χρόνο δηλαδή πριν από την χρονολογική ηλικία που εξεταζόταν(6;0-6;5), προκειμένου να βρεθεί η βάση έτσι όπως υπαγόρευαν και οι αγγλικές οδηγίες και η ερευνήτρια χορηγεί τα ερωτήματα της υποδοκιμασίας μέχρι το παιδί να πιάσει το ανώτερο όριο, όπου ονομάζουμε και οροφή όπως προαναφέρθηκε, δηλαδή πέντε συνεχείς αποτυχίες στις υποδοκιμασίες των δύο δοκιμασιών(είτε στην ακουστική κατανόηση είτε στην εκφραστική επικοινωνία), ή μέχρι να ολοκληρωθεί η διαδικασία. Κάθε σωστή απάντηση βαθμολογείται με 1 βαθμό ενώ κάθε λανθασμένη με 0, αυτό συνεπάγεται ότι πέντε συνεχόμενα 0 οδηγούν σε διακοπή της διαδικασίας. Ως βάση λοιπόν θεωρείται όταν υπάρχουν τρεις διαδοχικές βαθμολογίες '1' πριν από την πρώτη βαθμολογία '0'. Ενώ ως οροφή είναι οι πέντε διαδοχικές βαθμολογίες '0'.

Η χορήγηση ξεκίνησε από τη δοκιμασία της ακουστικής κατανόησης και όταν αυτή ολοκληρωνόταν ή έπιανε οροφή, τότε η αξιολόγηση συνεχιζόταν με την δοκιμασία της εκφραστικής επικοινωνίας, όπου και ολοκληρωνόταν όταν ο συμμετέχων απαντούσε και το τελευταίο ερώτημα ή έπιανε την οροφή. Η ερευνήτρια κατέγραφε τις απαντήσεις στο φυλλάδιο εξέτασης, προκειμένου να είναι σε θέση σε δεύτερο χρόνο να βαθμολογήσει την κάθε απάντηση σύμφωνα με τις οδηγίες. Μετά την ολοκλήρωση της χορήγησης σε ένα συμμετέχοντα, η ερευνήτρια συνέχιζε με τον επόμενο μέχρι να ολοκληρώσει την χορήγηση σε όλο το δείγμα των 25 συμμετεχόντων.

Στην συνέχεια σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, αλλά και με τις οδηγίες, βαθμολόγησε τη κάθε υποδοκιμασία με τον βαθμό 1 ή 0 αντίστοιχα αν ήταν σωστή ή λανθασμένη και την κατέγραψε στο αντίστοιχο έντυπο. Έπειτα έβγαλε τον αρχικό βαθμό του κάθε συμμετέχοντα αφαιρώντας από τον αριθμό της τελευταίας υποδοκιμασίας (αύξοντα αριθμό) στην οποία έφτασε ή ολοκλήρωσε την δοκιμασία, μιας και η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα ανήκει στο τελευταίο εξάμηνο που αξιολογεί το τεστ, το ποσό των μηδενικών βαθμών υπολογίζοντας μ'

αυτό τον τρόπο τον αρχικό βαθμό της δοκιμασίας (ακουστική κατανόηση). Εφόσον η ίδια διαδικασία ακολουθήθηκε και για τη δοκιμασία της εκφραστικής επικοινωνίας, έπειτα πρόσθεσε τους αρχικούς βαθμούς της ακουστικής κατανόησης με τους αρχικούς βαθμούς της εκφραστικής επικοινωνίας, ώστε να έχει το συνολικό σκορ και των δύο δοκιμασιών. Όλα αυτά κατεγράφησαν στην έντυπη φόρμα. Έχοντας τα αποτελέσματα τόσο της κάθε δοκιμασίας όσο και τα συνολικά ακολούθησε η ανάλυση των αποτελεσμάτων.

2.6.5. ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Έχοντας τα αποτελέσματα και κάνοντας χρήση του προγράμματος δημιουργίας και επεξεργασίας λογιστικών φύλλων, το Microsoft Excel, το οποίο δίνει τη δυνατότητα ταξινόμησης, διαχείρισης και χρησιμοποίησης για υπολογισμούς έναν τεράστιο όγκο δεδομένων, εισήχθησαν και ταξινομήθηκαν τα δεδομένα κωδικοποιημένα, προκειμένου να γίνουν οι υπολογισμοί των μέσων όρων και των τυπικών αποκλίσεων των αρχικών βαθμών, τόσο της ακουστικής κατανόησης όσο και της εκφραστικής επικοινωνίας, με στόχο την ανάλυση των αποτελεσμάτων. Η ίδια διαδικασία που ακολουθήθηκε για το σύνολο του δείγματος (n25), ακολουθήθηκε και για το διαχωρισμό του δείγματος σύμφωνα με το φύλο (αγόρια κορίτσια).

Εφόσον αυτή η διαδικασία ολοκληρώθηκε, συνεργαστήκαμε με μία άλλη ομάδα φοιτητριών με το ίδιο ερευνητικό θέμα, σε διαφορετικές όμως ηλικιακές ομάδες, όπως προαναφέρθηκε, έτσι ώστε να γίνει σύγκριση και ανάλυση όλων των αποτελεσμάτων ανάμεσα στις ομάδες.

Στη συνέχεια έχοντας όλα τα δεδομένα προχωρήσαμε στη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS17,0 για τη διεξαγωγή στατιστικών αναλύσεων και την παρουσίαση στατιστικών στοιχείων που μας αφορούν. Εφόσον έγινε η κωδικοποίηση και καταγραφή των δεδομένων, στη συνέχεια ακολούθησε η διεξαγωγή στατιστικών αναλύσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

3.1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΩΝ

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται τα αποτελέσματα των βαθμολογιών του δείγματος (n25) της έρευνας. Για να εξασφαλιστεί η ανωνυμία των συμμετεχόντων, οι συμμετέχοντες έχουν κωδικοποιηθεί κατά αύξοντα αριθμό, ακόμη αναφέρεται η ηλικία, το φύλο και η περιοχή διεξαγωγής της έρευνας.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ				ΒΑΘΜΟΙ		
Α/Α	ΗΛΙΚΙΑ	ΦΥΛΟ	ΠΟΛΗ	Α.Κ.	Ε.Ε	ΣΥΝΟΛΙΚΟΙ
1	6;4	ΚΟΡΙΤΣΙ	ΛΑΡΙΣΑ	62	65	127
2	6;0	ΚΟΡΙΤΣΙ	ΛΑΡΙΣΑ	62	67	129
3	6;1	ΚΟΡΙΤΣΙ	ΛΑΡΙΣΑ	62	67	129
4	6;1	ΚΟΡΙΤΣΙ	ΛΑΡΙΣΑ	60	66	126
5	6;5	ΚΟΡΙΤΣΙ	ΛΑΡΙΣΑ	61	68	129
6	6;5	ΚΟΡΙΤΣΙ	ΛΑΡΙΣΑ	61	66	127
7	6;5	ΚΟΡΙΤΣΙ	ΛΑΡΙΣΑ	62	68	130
8	6;3	ΚΟΡΙΤΣΙ	ΤΡΙΚΑΛΑ	62	68	130
9	6;2	ΚΟΡΙΤΣΙ	ΤΡΙΚΑΛΑ	62	68	130
10	6;4	ΚΟΡΙΤΣΙ	ΤΡΙΚΑΛΑ	61	64	125
11	6;5	ΚΟΡΙΤΣΙ	ΤΡΙΚΑΛΑ	61	67	128
12	6;4	ΚΟΡΙΤΣΙ	ΤΡΙΚΑΛΑ	62	68	130
13	6;4	ΚΟΡΙΤΣΙ	ΤΡΙΚΑΛΑ	62	67	129
14	6;2	ΑΓΟΡΙ	ΛΑΡΙΣΑ	62	68	130
15	6;5	ΑΓΟΡΙ	ΛΑΡΙΣΑ	62	68	130
16	6;2	ΑΓΟΡΙ	ΛΑΡΙΣΑ	60	66	126
17	6;1	ΑΓΟΡΙ	ΛΑΡΙΣΑ	59	63	122
18	6;0	ΑΓΟΡΙ	ΛΑΡΙΣΑ	62	67	129
19	6;2	ΑΓΟΡΙ	ΛΑΡΙΣΑ	62	68	130
20	6;2	ΑΓΟΡΙ	ΤΡΙΚΑΛΑ	62	68	130
21	6;4	ΑΓΟΡΙ	ΤΡΙΚΑΛΑ	62	67	129
22	6;4	ΑΓΟΡΙ	ΤΡΙΚΑΛΑ	62	67	129
23	6;2	ΑΓΟΡΙ	ΤΡΙΚΑΛΑ	62	68	130
24	6;1	ΑΓΟΡΙ	ΤΡΙΚΑΛΑ	62	68	130
25	6;3	ΑΓΟΡΙ	ΤΡΙΚΑΛΑ	62	68	130

4.ΠΙΝΑΚΑΣ: Αναλυτική βαθμολογία συμμετεχόντων σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας.

3.2 ΜΕΣΟΙ ΟΡΟΙ

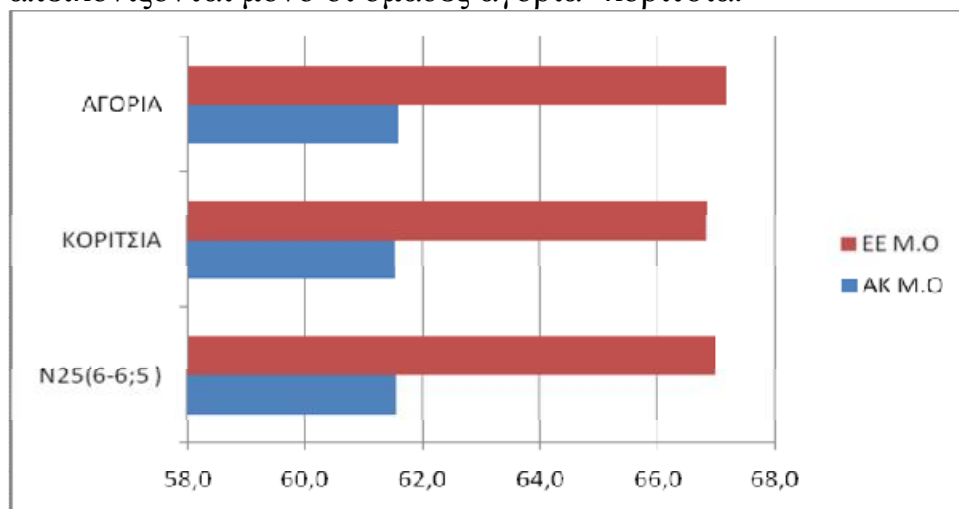
Σ' αυτό το σημείο και μετά την ανάλυση των δεδομένων, δίδεται ο πίνακας 5 στον οποίο σύμφωνα με το σύνολο του δείγματος και μετά από στατιστική ανάλυση έχει οριστεί ο μέσος όρος των αρχικών βαθμών της ομάδας αυτής. Στη συνέχεια και αφού η ομάδα διαχωρίστηκε σύμφωνα με το φύλο του κάθε συμμετέχοντα σε δύο ομάδες, μία των αγοριών και μία των κοριτσιών, ορίστηκε ο μέσος όρος των αρχικών βαθμών και για κάθε μία από τις ομάδες αυτές. Παρατηρώντας τον πίνακα διαπιστώνουμε ότι η διαφορά μεταξύ κοριτσιών και αγοριών στη δοκιμασία της ακουστικής κατανόησης είναι ελάχιστη, μερικά δέκατα

του εκατοστού ενώ στην εκφραστική επικοινωνία είναι λίγο μεγαλύτερη, παραμένοντας όμως η διαφορά στα δέκατα του εκατοστού.

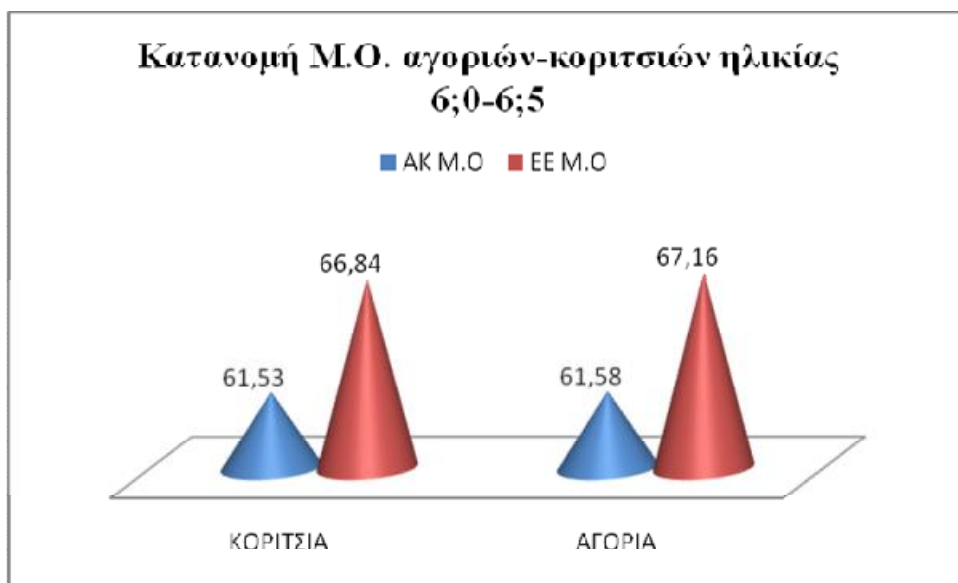
ΗΛΙΚΙΑ 6;0-6;5 (κορίτσια/αγόρια)		A.K	E.E
	n	M.O.	M.O.
	25	61,56	67,00
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	13	61,54	66,84
ΑΓΟΡΙΑ	12	61,58	67,16

5.ΠΙΝΑΚΑΣ: Δειγματοληπτική κατανομή του μέσου όρου (N=25)των δεδομένων του πίνακα 4, καθώς και του κάθε φύλου ξεχωριστά.

Στο παρακάτω γράφημα1. παρουσιάζεται η κατανομή των Μ.Ο. του δείγματος, καθώς και των δύο ομάδων όπου φαίνεται ότι η διαφορά μεταξύ αγοριών και κοριτσιών είναι ελάχιστη. Ακόμη πρέπει να αναφέρουμε ότι η μεγαλύτερη τιμή που μπορεί να πάρει η Α.Κ. είναι 62, ενώ η αντίστοιχη τιμή για την Ε.Ε. είναι 68. Ενώ στο γράφημα δύο απεικονίζονται μόνο οι ομάδες αγόρια- κορίτσια.

1.ΓΡΑΦΗΜΑ:Αναπαράσταση των Μ.Ο.(N=25) και των δύο ομάδων στις δοκιμασίες Α.Κ και Ε.Ε .

2.ΓΡΑΦΗΜΑ: Κατανομή των μέσων όρων των αρχικών βαθμών των δύο ομάδων.

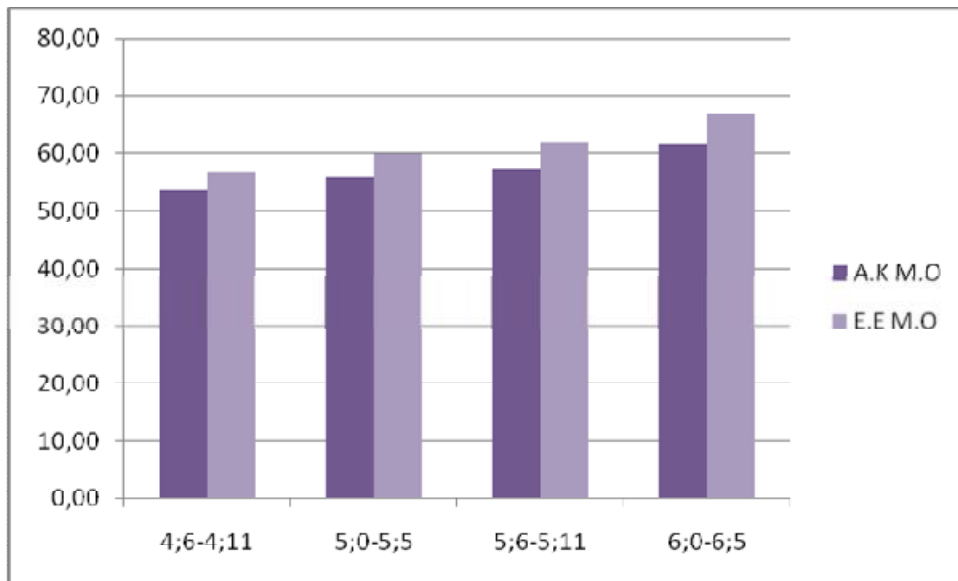
Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι μέσοι όροι των αρχικών βαθμών όλων των ηλικιακών ομάδων(4;6-6;5)³, N=100 στην ακουστική κατανόηση και στην εκφραστική επικοινωνία.

Ηλικία	Α.Κ	Ε.Ε
(έτη; μήνες)	Μ.Ο	Μ.Ο
4;6-4;11	53,56	56,64
5;0-5;5	55,80	60,00
5;6-5;11	57,04	61,84
6;0-6;5	61,56	67,00

6. ΠΙΝΑΚΑΣ: Δειγματοληπτική κατανομή των μέσων όρων των αρχικών βαθμών όλων των ηλικιακών ομάδων.

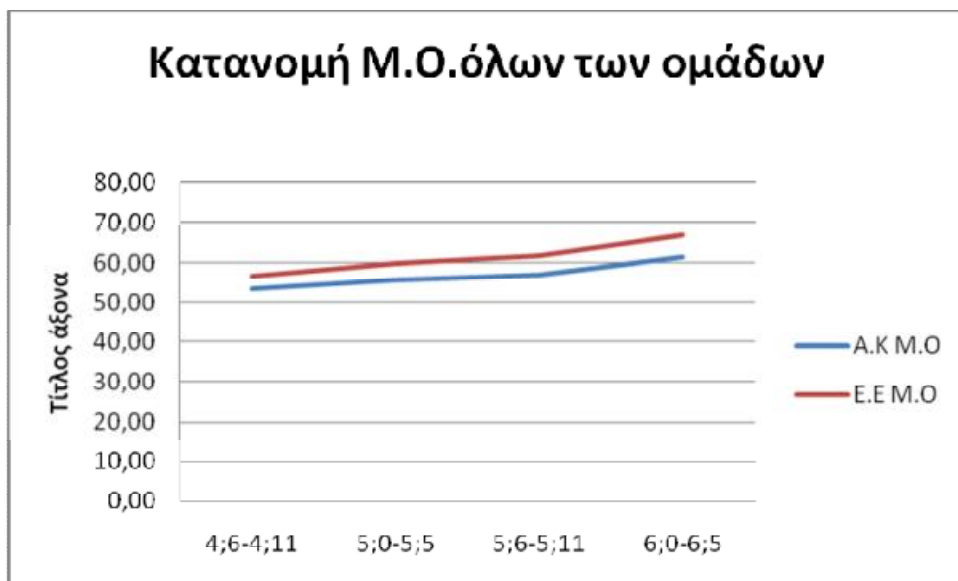
Θεωρήθηκε απαραίτητο να δημιουργηθεί ένα γράφημα όπου φαίνεται πιο καθαρά η δειγματοληπτική κατανομή των μέσων όρων των αρχικών βαθμών όλων των ηλικιακών ομάδων. Το οποίο παρατίθεται στο παρακάτω γράφημα 3.

³ Στο Παράρτημα V παρατίθενται τα αναλυτικά αποτελέσματα και οι μέσοι όροι των βαθμών των παιδιών ηλικίας 4;6-5;11 όπως υπολογίστηκαν από τις Καρανάνου, Παγάνη, Παπασπύρου(2010)

3.ΓΡΑΦΗΜΑ:Κατανομή των μέσων όρων όλων των ηλικιακών ομάδων N=100.

Στο παρακάτω γράφημα φαίνεται ότι ο Μ.Ο. της εκφραστικής επικοινωνίας είναι πιο ψηλά στην κλίμακα σε σύγκριση με την δοκιμασία της ακουστικής κατανόησης, εδώ θα πρέπει να θυμίσουμε ότι τα ερωτήματα της εκφραστικής επικοινωνίας ήταν περισσότερα απ' ότι της ακουστικής κατανόησης (A.K=62, E.E=68).

4.ΓΡΑΦΗΜΑ:Κατανομή των μέσων όρων όλων των ηλικιακών ομάδων N=100.

Πιστεύεται ότι πριν κλείσει αυτή η ενότητα θα πρέπει παρουσιαστεί και η δειγματοληπτική κατανομή της τυπικής απόκλισης (N25) των δεδομένων του πίνακα 3., η οποία δείχνει πόσο διαφέρει ο μέσος όρος

του κάθε δείγματος από το μέσο όρο του πληθυσμού και παρατίθεται στον επόμενο πίνακα.

ΗΛΙΚΙΑ	n	Α.Κ		Ε.Ε	
		Μ.Ο	Τυπική απόκλιση	Μ.Ο	Τυπική απόκλιση
6:0-6;5	25	61,56	0,821	67,00	1,354
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	13	61,54	0,660	66,84	1,281
ΑΓΟΡΙΑ	12	61,58	0,996	67,16	1,467

7.ΠΙΝΑΚΑΣ: Δειγματοληπτική κατανομή της τυπικής απόκλισης (N=25)των δεδομένων του πίνακα 4, καθώς και του κάθε φύλου ξεχωριστά.

3.3.ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΣΤΙΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

Στη συνέχεια έγινε ανάλυση των αποτελεσμάτων όλων των συμμετεχόντων (n=25) ανά κατηγορία σε όλες τις υποδοκιμασίες (στο παράστημα VI επισυνάπτονται οι πίνακες με τα αναλυτικά αποτελέσματα των συμμετεχόντων της ηλικιακής ομάδας 6;0-6;5, σε όλες τις υποδοκιμασίες των δοκιμασιών της ακουστικής κατανόησης και της εκφραστικής επικοινωνίας σύμφωνα με το φύλο).

Έπειτα με την βοήθεια συναρτήσεων και θέτοντας ως κριτήριο την επιτυχία ή την αποτυχία των απαντήσεων σε κάθε υποδοκιμασία, προσπαθήσαμε να διαπιστώσουμε αν κάποια δραστηριότητα είχε μεγάλο ποσοστό αποτυχίας. Τα αποτελέσματα της αναζήτησης αυτής φαίνονται στον παρακάτω πίνακα,(τα αναλυτικά αποτελέσματα καθώς και οι ονομασίες των δραστηριοτήτων, οι οποίες εδώ παρατίθενται με τον αύξοντα αριθμό, επισυνάπτονται στο παράρτημα VI).

A.K.	ΕΠΙΤΥΧΙΑ	%	ΑΠΟΤΥΧΙΑ	%	ΑΘΡΟΙΣΜΑ
50	25	100	0	0	25
51	25	100	0	0	25
52	25	100	0	0	25
53	25	100	0	0	25
54	25	100	0	0	25
55	25	100	0	0	25
56	24	96	1	4	25
57	25	100	0	0	25
58	25	100	0	0	25
59	25	100	0	0	25
60	25	100	0	0	25
61	23	92	2	8	25
62	19	76	6	24	25
E.E.					
55	25	100	0	0	25
56	25	100	0	0	25
57	24	96	1	4	25
58	24	96	1	4	25
59	25	100	0	0	25
60	25	100	0	0	25
61	25	100	0	0	25
62	20	80	5	20	25
63	16	64	9	36	25
64	24	96	1	4	25
65	24	96	1	4	25
66	22	88	3	12	25
67	21	84	4	16	25
68	25	100	0	0	25
ΣΥΝΟΛΟ	641	94,96296	34	5,037037	675

8.ΠΙΝΑΚΑΣ:Ποσοστά επιτυχίας και αποτυχίας ανά δραστηριότητα.

3.4 ANOVA Test

Προκειμένου να γίνει σύγκριση των μέσων όρων των αρχικών βαθμών μεταξύ 4 ηλικιακών εξαμήνων (4;6-6;5)⁴ στην ακουστική κατανόηση και στην εκφραστική επικοινωνία, επιλέχθηκε το ANOVAs τεστ (ανάλυση διακύμανσης), καθώς γίνεται σύγκριση των μέσων όρων σε πάνω από δύο ηλικιακές ομάδες. Τα δεδομένα συλλέχτηκαν σε σχεδιασμό μεταξύ των συμμετεχόντων, γιατί υπήρχαν 4 διαφορετικές ομάδες παιδιών(Cristensen, 2007). Μέσω αυτού του τεστ, αναμένεται να βγει το συμπέρασμα, ότι η διαφορά των μέσων όρων είναι στατιστικά σημαντική κι επομένως η αύξηση αυτών ανά ηλικιακό εξάμηνο δεν οφείλεται σε τυχαίους παράγοντες, αλλά συμβαίνει λόγω της αναπτυξιακής διαφοράς που υπάρχει όσο μεγαλώνει η ηλικία των παιδιών.

Έτσι, στους παρακάτω πίνακες 9 και 10, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ANOVA τεστ, με το οποίο έγινε η σύγκριση 4 ηλικιακών ομάδων(4;6-6;5) και τα οποία αναφέρονται στην ακουστική κατανόηση και στην εκφραστική επικοινωνία αντίστοιχα.

ANOVAs

Ακουστική Κατανόηση

	Άθροισμα Τετραγώνων	Βαθμοί Ελευθερίας	Μέσα Τετράγωνα	F	Sig.
Μεταξύ των ομάδων	838,520	3	279,507	45,858	,000
Εντός των ομάδων	585,120	96	6,095		
Σύνολο	1423,640	99			

9.Πίνακας: ANOVAτεστ 4 ομάδων(4;6-6;5) για την ακουστική κατανόηση

⁴ Στο Παράρτημα V παρατίθενται τα αναλυτικά αποτελέσματα και οι μέσοι όροι των βαθμών των παιδιών ηλικίας 4;6-5;11 όπως υπολογίστηκαν από τις Καρανάου, Παγάνη, Παπασπύρου(2010)

Από τον πίνακα 9 φαίνεται ότι τα αποτελέσματα του ANOVAs ήταν $F(4,120)=45,858; p<0,01$, δηλαδή ότι η τιμή του λόγου $F=45,858$ είναι πολύ υψηλή και έχει επίπεδο σημαντικότητας (sig) μικρότερο ακόμα και από το κρίσιμο όριο 0,01. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των συγκρινόμενων μέσων όρων των τεσσάρων ηλικιακών ομάδων(4;6-6;5), στην ακουστική κατανόηση, η οποία δεν οφείλεται σε δειγματοληπτικό λάθος ή σε τυχαίο γεγονός.

ANOVAs

Εκφραστική Επικοινωνία

	Άθροισμα Τετραγώνων	Βαθμοί Ελευθερίας	Μέσα Τετράγωνα	F	Sig.
Μεταξύ των ομάδων	1405,160	3	468,387	65,893	,000
Εντός των ομάδων	682,400	96	7,108		
Σύνολο	2087,560	99			

10.Πίνακας : ANOVA τεστ 4 ομάδων(4;6-6;5) για την εκφραστική επικοινωνία

Από τον πίνακα 10 φαίνεται ότι τα αποτελέσματα του ANOVAs ήταν $F(4,120)=65,893; p<0,01$, δηλαδή ότι η τιμή του λόγου $F=65,893$ είναι πολύ υψηλή και έχει επίπεδο σημαντικότητας (sig) μικρότερο ακόμα και από το κρίσιμο όριο 0,01. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των συγκρινόμενων μέσων όρων των τεσσάρων ηλικιακών ομάδων(4;6-6;5), στην εκφραστική επικοινωνία, η οποία δεν οφείλεται σε δειγματοληπτικό λάθος ή σε τυχαίο γεγονός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

4.1. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ

Σκοπός της έρευνας ήταν να διαπιστωθεί, αν τα αποτελέσματα του τεστ, αλλά και οι διαφορές των μέσων όρων των αποτελεσμάτων αυτών, μετά τη μεταφορά του στα ελληνικά πρότυπα, είχαν στατιστικά σημαντική διαφορά. Η διαπίστωση αυτή σημαίνει ότι και στην Ελλάδα ισχύει το γεγονός ότι μεγαλώνοντας η ηλικία του παιδιού, μεγάλωνε και ο μέσος όρος των αποτελεσμάτων, που συνεπάγεται ότι η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική.

Κατά τη σύγκριση των αποτελεσμάτων των τεσσάρων ηλικιακών ομάδων στην ακουστική κατανόηση διαπιστώθηκε ότι οι αρχικοί βαθμοί είχαν μία σταδιακή αύξηση όσο αυξανόταν η ηλικία των παιδιών. Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήξαμε και στη σύγκριση των μέσων όρων των βαθμών αυτών. Πιο συγκεκριμένα ξεκινώντας από την ομάδα ηλικίας 4;6-4;11, ο μέσος όρος ήταν 53,56, ο οποίος στη συνέχεια αυξήθηκε κατά 2,24 μονάδες και άγγιξε το 55,80, όπου και ήταν ο μέσος όρος της ομάδας 5;0-5;5. Αυτή η αύξηση υφίστατο αλλά μειώθηκε στο 1,24 μονάδες κατά τη σύγκριση της επόμενης ομάδας 5;6-5;11 όπου ο μέσος όρος ήταν 57,04. Στη συνέχεια συγκρίνοντας τους μέσους όρους στις ομάδες 5;6-5;11 και 6;0-6;5 διαπιστώθηκε ότι η αύξηση αυτή μεγάλωσε αρκετά και άγγιξε τις 4,52 μονάδες φτάνοντας στο 61,56 για την ομάδα των 6;0-6;5. Από την αύξηση αυτή συμπεραίνεται ότι όσο η ηλικία αυξάνεται, αντίστοιχα αυξάνεται και ο μέσος όρος των αρχικών βαθμών, η οποία αύξηση έρχεται να επιβεβαιώσει και τη στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των ομάδων, η οποία δεν οφείλεται σε δειγματοληπτικό λάθος ή τυχαίο γεγονός, όπως προαναφέρθηκε.

Το συμπέρασμα αυτό έρχεται στη συνέχεια να επιβεβαιώσει και η ανάλυση της διακύμανσης κατά ένα παράγοντα. Όπου μας επιτρέπει να υπολογίσουμε την πιθανότητα η παρατηρούμενη διαφορά ανάμεσα στους μέσους όρους περισσότερων ομάδων από δύο να οφείλεται σε τυχαίους παράγοντες (Cristensen, 2007). Η τιμή του λόγου του $F=45,858$ είναι πάρα πολύ υψηλή και το επίπεδο σημαντικότητας (sig) είναι μικρότερο ακόμα και από το κρίσιμο όριο 0,01, που σημαίνει ότι οι διαφορές μεταξύ των ομάδων δεν οφειλόταν στην τύχη ή ακόμη και σε στατιστικό ή δειγματοληπτικό λάθος.

Η ίδια σύγκριση έγινε και για τη δοκιμασία της εκφραστικής επικοινωνίας, όπου η αύξηση μεταξύ της ομάδας των 4,6-4,11 και της ομάδας 5,0-5,5 ήταν 3,36 μονάδες, με μέσους όρους 56,64 και 60,00 αντίστοιχα. Έπειτα η αύξηση και σε αυτή τη δοκιμασία μειώθηκε κατά τη σύγκριση των επόμενων ομάδων (5,0-5,5- 5,6-5,11), δηλαδή η αύξηση κυμάνθηκε στις 1,84 μονάδες, έχοντας ως μέσους όρους 60,00 και 61,84 αντίστοιχα. Στη συνέχεια όμως η επόμενη ομάδα (6;0-6;5), όπως και στην

ακουστική κατανόηση άγγιξε το ανώτερο όριο των αποτελεσμάτων, με μέσο όρο 67,00 και αύξηση από την προηγούμενη ομάδα 5,16 μονάδες.

Η τιμή του λόγου του F σ' αυτή τη δοκιμασία ήταν $F=65,893$ εξίσου υψηλή όπως και στην προηγούμενη δοκιμασία, με επίπεδο σημαντικότητας(sig) να είναι μικρότερο ακόμα και από το κρίσιμο όριο 0,01 όπου για ακόμη μία φορά επιβεβαιώνεται ο σκοπός της έρευνας, ο οποίος στόχευε σε ανάλογη αύξηση των μέσων όρων, όσο η ηλικία των ομάδων αυξανόταν.

Σ' αυτό το σημείο ίσως θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε, ότι η αύξηση της διαφοράς των αποτελεσμάτων της ηλικίας των 6;0-6;5 με τα αποτελέσματα της προηγούμενης ηλικιακής ομάδας και στις δύο δοκιμασίες, να οφείλεται και στο γεγονός, ότι η ομάδα των 6;0-6;5 εξαντλεί τις ερωτήσεις του τεστ, ολοκληρώνοντας μόνο της ερωτήσεις της δικής της ηλικίας, χωρίς να μεταπηδά σε ερωτήσεις επόμενου εξαμήνου. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι για την ηλικία των 6;0-6;5 δεν υπήρξαν οροφές, εφόσον το τεστ ολοκληρωνόταν μ' αυτή την ηλικία, ενώ στις προηγούμενες ομάδες, τα παιδιά μπορεί και να ολοκλήρωναν το τεστ, απαντώντας και σε ερωτήματα τα οποία δεν ανήκαν στην χρονολογική τους ηλικία, έως ότου πιάσουν οροφή.

4.2. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΓΟΡΙΩΝ-ΚΟΡΙΤΣΙΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 6;0-6;5.

Η επόμενη σύγκριση που ακολούθησε ήταν μεταξύ παιδιών ίδιας ηλικίας αλλά διαφορετικού φύλου. Θέλοντας να διαπιστώσουμε αν το φύλο του κάθε παιδιού συνέβαλε κατά τη στρωματοποίηση του δείγματος, πραγματοποιήθηκε μία σύγκριση. Τα αποτελέσματα ήταν: για την ακουστική κατανόηση τα αγόρια είχαν μέσο όρο 61,58 ενώ τα κορίτσια 61,56 όπου ο μέσος όρος του δείγματος και των δύο φύλων ήταν 61,56. Διαπιστώνεται λοιπόν, ότι για την δοκιμασία της ακουστικής κατανόησης το φύλο δεν συνέβαλε στη διαφοροποίηση του μέσου όρου, η οποία ήταν σχεδόν μηδαμινή, αγγίζοντας μόνο τα δύο δέκατα του εκατοστού, όπου είναι μέσα στα πλαίσια τυχαιότητας.

Σχετικά με τη δοκιμασία της εκφραστικής επικοινωνίας τα αγόρια είχαν μέσο όρο 67,16 ενώ τα κορίτσια 66,84 σε σύγκριση με το μέσο όρο του δείγματος και των δύο φύλων που ήταν 67,00. Και σ' αυτή τη δοκιμασία η διαφορά ήταν μηδαμινή, ελάχιστα αυξημένη σε σύγκριση με την προηγούμενη δοκιμασία, αλλά παραμένοντας σε μερικά δέκατα του εκατοστού. Παραμένει λοιπόν η ίδια διαπίστωση, ότι η διαφορά του φύλου δεν καθορίζει το στατιστικό αποτέλεσμα των μέσων όρων.

4.3. ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Στην ανάλυση δραστηριοτήτων που ακλούθησε διαπιστώθηκε ότι στα παιδιά ηλικίας 6;0-6;5 τα ποσοστά επιτυχίας ήταν υψηλά και στις

περισσότερες υποδοκιμασίες κυμαίνονταν μεταξύ 90%-100% επιτυχία, τόσο στη δοκιμασία της ακουστικής κατανόησης όσο και στη δοκιμασία της εκφραστικής επικοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα στη δοκιμασία της ακουστικής κατανόησης οι μόνες υπόδοκιμασίες οι οποίες δεν είχαν ποσοστό επιτυχίας 100% ήταν: η υποδοκιμασία 56 όπου ανήκει και στην προηγούμενη ηλικιακή ομάδα, στην οποία όμως μόνο ένα παιδί δεν απάντησε σωστά, έχοντας ως υποδοκιμασία ποσοστό επιτυχίας 96%. Έπειτα η υποδοκιμασία 61 της ίδιας ηλικιακής ομάδας που εξετάζονταν είχε ποσοστό επιτυχίας 92%, που σημαίνει ότι μόνο δύο παιδιά δεν απάντησαν σωστά. Και η τελευταία υποδοκιμασία, η οποία δεν είχε ποσοστό επιτυχίας 100% ήταν η 62 όπου και αξιολογούνταν η κριτική της γραμματικής, με την οποία ολοκληρωνόταν και η δοκιμασία της ακουστικής κατανόησης, είχε και το χαμηλότερο ποσοστό επιτυχίας 76%, έχοντας απαντήσει λανθασμένα 6 παιδιά. Ακόμη όμως και σε αυτή την υποδοκιμασία το ποσοστό αποτυχίας δεν ξεπέρασε το 25%.

Βλέποντας αυτά τα ποσοστά διαπιστώνουμε ότι οι υποδοκιμασίες της ακουστικής κατανόησης ήταν πιθανόν εύκολες για την ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκαν και τα παιδιά δεν δυσκολεύτηκαν, αντίθετα ανταποκρίθηκαν με μεγάλη επιτυχία.

Σχετικά με την δοκιμασία της εκφραστικής επικοινωνίας ακολούθησε η ίδια ανάλυση, στην οποία και διαπιστώθηκε ότι στην υποδοκιμασία 57 η οποία και ανήκε σαν δραστηριότητα στην ηλικιακή ομάδα των 5;0-5;5 υπήρξε επιτυχία 96%, που συνεπάγεται ότι μόνο ένα παιδί απάντησε λανθασμένα, χωρίς όμως αυτή του η αποτυχία να συνεχιστεί ώστε και να οριστεί η οροφή του. Το ίδιο συνέβη και στην υποδοκιμασία 58, όπου και εκεί η επιτυχία ήταν 96% με διαφορετικό όμως παιδί από το προηγούμενο. Στην υποδοκιμασία όμως 62, η οποία και ανήκει στην ηλικιακή ομάδα την οποία εξετάζουμε η επιτυχία ήταν 80%, με αποτέλεσμα πέντε παιδιά να απαντήσουν λανθασμένα και η αποτυχία να ανέβει στο 20% των συμμετεχόντων.

Το ποσοστό αυτό της αποτυχίας αυξήθηκε σημαντικά στην επόμενη υποδοκιμασία της εκφραστικής επικοινωνίας με αριθμό 63, όπου και αξιολογούνταν ο σχηματισμός ομοιοκαταληξίας, με ποσοστό αποτυχίας 36% το οποίο είναι και το ανώτερο όλων των υποδοκιμασιών και των δύο δοκιμασιών. Εννέα παιδιά λοιπόν σ' αυτή την υποδοκιμασία απέτυχαν, ενώ τα υπόλοιπα δεκαέξι ανταπεξήλθαν με επιτυχία.

Στις επόμενες υποδοκιμασίες (64 και 65), το ποσοστό επιτυχίας ήταν 96% και τα παιδιά τα οποία απέτυχαν δεν ήταν μεταξύ εκείνων που είχαν αποτύχει στις προηγούμενες δοκιμασίες, έτσι ώστε να μην είναι δυνατόν να καθοριστεί η οροφή. Στην 66 υποδοκιμασία όπου και εξετάζονταν η αφήγηση μιας ολοκληρωμένης ιστορίας, ακολουθώντας την αλληλουχία εικόνων το ποσοστό αποτυχίας ήταν 88%, που σημαίνει ότι τρία παιδιά απάντησαν λανθασμένα με ποσοστό αποτυχίας 12%.

Η τελευταία υποδοκιμασία η οποία δεν είχε ποσοστό επιτυχίας 100% ήταν η υποδοκιμασία με αριθμό 67 και στην οποία το ποσοστό αποτυχίας ήταν 16%, όπου τέσσερα παιδιά απέτυχαν στη χρήση ανώμαλων πληθυντικών.

Όπως προαναφέρθηκε παρότι υπήρχαν τέσσερις υποδοκιμασίες στη σειρά, στις οποίες υπήρχε ένα σεβαστό ποσοστό αποτυχίας παρόλα ταύτα σε κανένα παιδί δεν βρέθηκε οροφή και αυτό γιατί κανένα παιδί από αυτά που απέτυχαν δεν συμπλήρωσε τρία '0' στη σειρά ώστε να καθοριστεί η οροφή του.

Κρίνοντας τώρα τις υποδοκιμασίες μετά την ανάλυση που έγινε, μπορούμε να πούμε ότι η αποτυχία στην ακουστική κατανόηση, ήταν πολύ μικρότερη σε σύγκριση με την εκφραστική επικοινωνία και μας επιβεβαιώνει αυτό, το οποίο και η βιβλιογραφία υποστηρίζει, ότι δηλαδή η ακουστική κατανόηση προηγείται της έκφρασης όπως προαναφέρθηκε. Ακόμη ένα άλλο θετικό σχόλιο είναι ότι σε καμία υποδοκιμασία και των δύο δοκιμασιών δεν είχε μεγάλο ποσοστό αποτυχίας, δηλαδή μεγαλύτερο του 50% . Το μεγαλύτερο ποσοστό αποτυχίας ήταν εκείνο του 36%. Από αυτό το συμπέρασμα διαφαίνεται ότι όλες οι υποδοκιμασίες ήταν εύκολες και ανάλογες της ηλικίας που εξετάζαν.

4.4. ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΟΚΙΜΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΔΙΚΑΣΙΑΣ (ΤΕΣΤ)

Ο Suen (2005) υποστηρίζει ότι ο χρήστης του PLS4του αγγλικού πρωτοτύπου, μπορεί να είναι αρκετά βέβαιος για την ακρίβεια των βαθμολογιών και την καταλληλότητα της χρησιμοποίησης των αποτελεσμάτων του, ως δείκτες των γλωσσικών δεξιοτήτων παιδιών προσχολικής ηλικίας, καθώς και ότι υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι είναι χρήσιμο για τον εντοπισμό των παιδιών με γλωσσική διαταραχή ή καθυστέρηση. Συνολικά όμως πιστεύει ότι είναι ένα καλά σχεδιασμένο και προσεκτικά αναπτυγμένο διαγνωστικό μέσο, το οποίο πληροί ένα πρότυπο ποιότητας ουσιαστικά, πάνω από αυτό των περισσότερων άλλων δοκιμαστικών μέσων.

Την ίδια άποψη έρχονται να υποστηρίξουν και οι Hayward, Stewart, Phillips, Norris, & Lovell (2008), προσθέτοντας ταυτόχρονα ότι εξετάζει ένα ευρύ φάσμα αναπτυξιακών δεξιοτήτων αλλά τις οποίες όμως συχνά ελέγχει μόνο μία φορά. Επίσης ενισχύθηκε η κλινική του χρησιμότητα σε χαμηλότερες ηλικιακές ομάδες. Η αξιολόγησή του ξεκινά από την ηλικία των 0 μηνών έως και 77 μηνών και ενώ στην προηγούμενη έκδοση του η εναλλαγή ηλικιακής ομάδας από 0-11 μηνών ήταν δύο ομάδων, σ' αυτή την έκδοση η εναλλαγή είναι πιο συχνή και γίνεται ανά τρίμηνο φτάνοντας έτσι τις ομάδες από δύο σε τέσσερις για το συγκεκριμένο διάστημα. Με αποτέλεσμα οι υποδοκιμασίες αυτού του διαστήματος να έχουν αυξηθεί, αξιολογώντας περισσότερες γλωσσικές ικανότητες. Ακόμη κάθε υποκλίμακα εξετάζει διαφορετικές πτυχές της γλωσσικής

ικανότητας, χωρίς όμως να δίνει έμφαση ιδιαίτερη στην πραγματολογία. Επίσης έχει γρήγορη εναλλαγή θεμάτων και δραστηριοτήτων όπως για παράδειγμα, ενώ εξετάζει τα γραμματικά λάθη στην ακριβώς επόμενη υποδοκιμασία εξετάζει την φωνολογική ενημερότητα.

Συνοψίζοντας και θέτοντας το ερώτημα αν είναι κατάλληλο εργαλείο ανίχνευσης και προσδιορισμού διάγνωσης για τα ελληνικά πρότυπα, μετά την έρευνα που έγινε σε παιδιά ηλικίας 6;0-6;5 θεωρείται, ότι είναι ένα καλό και αξιόπιστο εργαλείο συμφωνώντας, τόσο με τους ερευνητές που προαναφέρθηκαν όσο και με τα αποτελέσματα της διεξαγωγής της έρευνας στην συγκεκριμένη ομάδα στην οποία όλα πήγαν καλά, έχοντας το προσδόκιμο αποτέλεσμα και χωρίς την εύρεση οροφής, κάτι το οποίο έρχεται να επιβεβαιώσει την καταλληλότητα της χρήσης του. Επίσης είναι ένα τεστ, το οποίο προσαρμόζοντάς το στην ελληνική γλώσσα, θα συμπληρώσει το κενό που υπάρχει στην αξιολόγηση παιδιών από 0-4 ετών σχετικά με τη γλωσσική επάρκεια, στα ήδη υπάρχοντα ελληνικά τεστ, τα οποία αναφέρθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Ακόμη επιβεβαίωσε το σκοπό της έρευνας, ο οποίος ήταν να ερευνηθεί αν α) οι δοκιμασίες του πρωτότυπου αγγλικού τεστ είναι κατάλληλες για ελληνόπουλα β) πώς αναπτύσσονται οι ικανότητες λόγου στα ελληνόπουλα και γ)αν αυξάνονταν το σκορ των αποτελεσμάτων, όσο αυξανόταν η ηλικιακή ομάδα που εξεταζόταν. Ίσως όμως να χρειάζεται να γίνουν κάποιες αναθεωρήσεις σχετικά με τις υποδοκιμασίες ή και με τη μετάφραση.

4.5. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Ολοκληρώνοντας βέβαια την εργασία μας συνειδητοποιούμε τα όρια και τις δυνατότητές της. Είναι μια ατομική εργασία και γι' αυτό διερευνά μόνο κάποιες πλευρές του θέματος, ενώ μια συλλογική εργασία θα μπορούσε να ασχοληθεί με πιο πολλές διαστάσεις της γλωσσικής ανάπτυξης και της αξιολόγησής της. Συνεπώς είναι ένα χρήσιμο και αποδεκτό “εργαλείο”, το οποίο όμως χρήζει κάποιας επιπλέον βελτίωσης, ώστε τα αποτελέσματά του να θεωρούνται σίγουρα και έγκυρα.

4.5.1 ΜΕΓΕΘΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Προκειμένου σε επόμενη έρευνα να επέλθουν κάποιες βελτιώσεις, αυτό που θα πρέπει να προσεχθεί είναι να γίνει προσπάθεια να υπάρξει μεγαλύτερο δείγμα συμμετεχόντων, ώστε τα αποτελέσματα του να είναι αντιπροσωπευτικά και να καλύπτουν το γενικό πληθυσμό. Το μέγεθος του δείγματος, σε μία συλλογική προσπάθεια για παράδειγμα, θα μπορέσει να αυξηθεί κατά πολύ ώστε να καλύψει τη γενική εικόνα του πληθυσμού.

4.5.2 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Ένας άλλος τομέας στον οποίο πρέπει να επέλθουν αλλαγές είναι οι περιοχές συλλογής των δεδομένων, οι οποίες και πρέπει να αυξηθούν από δύο που είναι στη συγκεκριμένη έρευνα. Ειδικότερα θα πρέπει οι νομοί της χώρας που θα συγκροτήσουν τα αρχικά στρώματα να αυξηθούν και με τον περιορισμό ότι στο δείγμα θα πρέπει να συμπεριληφθούν και οι νομοί της Αττικής και της Θεσσαλονίκης. Έτσι ώστε η συλλογή του δείγματος να γίνει από δύο στρώματα -περιοχές (αστική, αγροτική), προκειμένου να υπάρξει και σύγκριση μεταξύ αυτών, σε τυχόν διαφοροποίηση των αποτελεσμάτων τους, καθώς και διερεύνηση των παραγόντων για τη διαφοροποίηση αυτή.

4.5.3 ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Ένας άλλος περιορισμός στον οποίο θα πρέπει να δοθεί βαρύτητα είναι και η συλλογή του δείγματος που θα πρέπει να είναι με την μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας (απλή, τυχαία και συστηματική) και σε συνδυασμό με την τεχνική αξιολογικής δειγματοληψίας. Επίσης θεωρείται απαραίτητο, ενώ σ' αυτή την έρευνα δεν συνέβη, πριν τη συλλογή του δείγματος να υπάρξει έκδοση γνωμάτευσης για τον κάθε συμμετέχοντα, που να πιστοποιεί ότι δεν χρήζει ή δεν έχει ακολουθήσει κάποια παρέμβαση, η οποία και θα αλλοίωνε το αποτέλεσμα της διαγνωστικής διαδικασίας.

4.5.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Σ' αυτή την έρευνα δεν κατέστη δυνατόν να γίνει κάποια ανάλυση σύμφωνα με τα κοινωνικό-οικονομικά κριτήρια των συμμετεχόντων, καθώς και του πνευματικού επιπέδου των γονέων των συμμετεχόντων. Ίσως σε μια επόμενη έρευνα μια τέτοια ανάλυση να οδηγήσει στην εξαγωγή πολύτιμων συμπερασμάτων, όπου θα επιβεβαιώνεται αν ο ρόλος των κριτηρίων αυτών είναι καθοριστικός ή όχι για την ανάπτυξη της γλωσσικής κατανόησης και παραγωγής ενός παιδιού.

4.5.5 ΧΩΡΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Ως τελευταίο περιορισμό αφήσαμε το χώρο διεξαγωγής της έρευνας, ο οποίος στην παρούσα εργασία ήταν το σχολικό περιβάλλον, στο οποίο και φοιτούσαν οι συμμετέχοντες. Το σχολικό περιβάλλον θεωρήθηκε μη κατάλληλος χώρος για μια τέτοια έρευνα, γιατί τα ερεθίσματα απόσπασης της προσοχής και συγκέντρωσης του συμμετέχοντα ήταν πολλά. Ακόμη ο χώρος διαπιστώθηκε ότι δημιουργούσε άγχος και ανησυχία, γιατί θεωρήθηκε ότι η έρευνα θα συνέβαλε στη σχολική τους επίδοση και στην αντιμετώπιση τους, από μέρους των εκπαιδευτικών. Συστήνεται λοιπόν σε επόμενη αντίστοιχη έρευνα να αποφευχθεί ο χώρος του σχολείου και να διεξαχθεί σε έναν πιο οικείο χώρο για τους

συμμετέχοντες, έτσι ώστε να επιτευχθεί και καλύτερη διαπροσωπική σχέση μεταξύ του ερευνητή και του συμμετέχοντα.

4.5.3 ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς της συγκεκριμένης έρευνας επισημαίνεται ότι ο μικρός αριθμός των συμμετεχόντων πιθανότητα να επηρεάζει και τα αποτελέσματα της έρευνας οπότε και θα πρέπει να αυξηθεί. Την ίδια επιρροή πιθανόν να έχουν και λίγες περιοχές στρωματοποίησης του δείγματος, οι οποίες και αυτές θα πρέπει να αυξηθούν και διαχωριστούν σε αστικές και αγροτικές. Επίσης θα πρέπει να υπάρξουν κάποια κοινωνικό-οικονομικά και πνευματικά κριτήρια για το οικογενειακό περιβάλλον του κάθε συμμετέχοντα, προκειμένου να διεξαχθεί ανάλογη ανάλυση. Τέλος θα πρέπει ο χώρος διεξαγωγής της έρευνας να μην είναι το σχολικό περιβάλλον.

Συστήνεται, επομένως, περαιτέρω διερεύνηση του ερευνητικού αντικειμένου προκειμένου να αυξηθεί η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Bloom, (1991), *Language. Development from Two to Three*, Cambridge, MA: MIT Press
2. Cristensen Larry B.(2007), *Η πειραματική μέθοδος στην επιστημονική έρευνα*, Σειρά Ψυχολογία, Αθήνα, Εκδόσεις:Παπαζήση.
3. Danto, A. (1983), *Towards a retentive materialism*, In L. Cauman, I. Levi, G. Parsons & R. Schwartz (Eds), *How many questions? Essays in honor of Sidney Morgenbesser*, (pp. 243-55) Indianapolis: Hackett.
4. Fenson, L., Dale,P.S., Reznick,J.S., Bates, E.,Thal, O.J.& Rettnick,S.J.(1994) *Variability in early Communnictive development.Monographs of the society for Research in child Development*, 59 (5 serial no.242).
5. Hayward, D. V., Stewart, G. E., Phillips, L. M., Norris, S. P., & Lovell, M. A. (2008). Test review: Preschool language scale-4 (PLS-4). *Language, Phonological Awareness, and Reading Test Directory* (pp. 1-9). Edmonton, AB: Canadian Centre for Research on Literacy. Retrieved July 8, 2010 from [http://www.uofaweb.ualberta.ca/elementaryed/pdfs/Test%20of%20Written%20Language-3%20\(TOWL-3\).pdf](http://www.uofaweb.ualberta.ca/elementaryed/pdfs/Test%20of%20Written%20Language-3%20(TOWL-3).pdf)
6. Markan, E.K.,(1981),Comprehension monitoring, In W.P. Dickson (Ed.), *Children's oral communication skills*, (pp. 61-84), New York: Academic Press.
7. *SUEN, Hoi K. (2005). Review of the Preschool Language Scale – Fourth Edition* In R.A. Spies &B.Blake (eds). *The sixteenth Mentan Measurement Yearbook*(pp 831-834) Lincoln, NE: Buros Institute of Mental Measurement.
8. Wingerert Pat (2000), *Association for the Education of Young children*, National Research council.
9. Zimmerman, I.L., Steiner, V.G., & Pond, R.E(2002) *Preschool Language Scale –4: Examiner's Manual*. San Antonio, TX: The Phychological comporation.
- 10.Bloom, L., M. (1978).*Language Development and language disorder*. New York:Wiley.
- 11.Βογινδρούκας, Ι., Πρωτόπαπας, Α., & Σιδερίδης, Γ. (2008). *Προσαρμογή δοκιμασίας εκφραστικού λεξιλογίου στην ελληνική γλώσσα*. Ανάκτηση 10 Σεπτεμβρίου, 2010 από

http://www.ilsp.gr/homepages/protopapas/abs/Vogindroukas_etal_2008_SLI.html

12. Δράκος Γ. (1999), *ΖΗΤΟΥΜΕΝΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ, Παιδαγωγική διαδικασία και δράση Αγωγή-Ειδική αγωγή λόγου και ομιλίας Ψυχολογία γλώσσας*, Αθήνα: Εκδόσεις Εκπαιδευτικών «Περιβολάκι» & Ατραπός.
13. Δράκος Ι. (1999). *Ειδική Παιδαγωγική των προβλημάτων λόγου και ομιλίας, Λογοπαιδεία- Λογοθεραπεία*, Αθήνα: Εκδόσεις Ατραπός.
14. Ιωαννίδης, Ι.Δ. (1996) *Μάθηση-Ανάπτυξη, Παιδαγωγική Ψυχολογία, Β' Τόμος*. Αθήνα, Εκδόσεις Κορφή.
15. Καμπανάρου Μ. (2007) *Διαγνωστικά θέματα λογοθεραπείας*, Αθήνα: Εκδόσεις: Ελλην.
16. Καρανάου, Β., Παγάνη, Γ., & Παπασπύρου, Α. (2010). Πτυχιακή εργασία με θέμα: *Πιλοτική αξιολόγηση των ικανοτήτων κατανόησης και παραγωγής λόγου σε Ελληνόπουλα ηλικίας 4;6-5;11 ετών χρησιμοποιώντας το PLS 4*. Πάτρα: Υπό δημοσίευση.
17. Κατή Δ. (1989). *Γλωσσική ανάπτυξη. Στο Παιδαγωγική ψυχολογική εγκυκλοπαίδεια*. (σελ. 1134-1137), Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
18. Κατή, Δ. (1992). *Γλώσσα και επικοινωνία στο παιδί*. Αθήνα: Εκδόσεις: Οδυσσέας.
19. Κουτσοβάνου Ε. (2000), *Η θεωρία του Piaget και παιδαγωγικές εφαρμογές στην προσχολική εκπαίδευση*, Αθήνα, Εκδόσεις: Οδυσσέας.
20. Μήτσης, Ν. (1996). *Διδακτική του γλωσσικού μαθήματος. Από τη γλωσσική θεωρία στη διδακτική πράξη*. Αθήνα, Εκδόσεις: Gutenberg
21. Μπαμπινιώτης, Γ. (1998). *Θεωρητική Γλωσσολογία; Εισαγωγή στη σύγχρονη Γλωσσολογία*, Αθήνα, ΟΕΔΒ.
22. Πανοπούλου-Μαράτου Ο. (2000), *Παιδί, επιστήμη και ψυχανάλυση*. Αθήνα, Εκδόσεις: Καστανιώτη.
23. Παρασκευόπουλος (1993), *Στατιστική εφαρμοσμένη στις επιστήμες της συμπεριφοράς*, Τόμος β' επαγωγική στατιστική Αθήνα, ΟΕΔΒ.
24. Παρασκευόπουλος, Ι. (1985). *Εξελικτική ψυχολογία: Η ψυχική ζωή από τη σύλληψη έως την ενηλικίωση*. 4 τόμοι Αθήνα, ΟΕΔΒ.
25. Παρασκευόπουλος, Ι. (1998). *Εξελικτική ψυχολογία 2: Γνωστική και γλωσσική ανάπτυξη*. Αθήνα, ΟΕΔΒ.

- 26.Τζουριάδου, Μ., Συγκολλίτου, Ε., Αναγνωστοπούλου, Ε.,(2008), Ψυχομετρικό Κριτήριο Γλωσσικής Επάρκειας (Λ-α-τ-ω), Θεσσαλονίκη.
- 27.Τσιάντης Γ.&Μανωλόπουλος Σ.(2001), *Σύγχρονα Θέματα Παιδοψυχιατρικής*, 2^{ος} Τόμος Πρώτο μέρος Ψυχοπαθολογία Αθήνα: Εκδόσεις: Καστανιώτη.
- 28.Φιλιππακη-Warburton, Ε(1992).*Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία*. Αθήνα, Εκδόσεις: Νεφέλη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι : Βεβαίωση εισόδου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι Ι: Βεβαίωση προς εκπαιδευτικούς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι Ι Ι: Δήλωση γονικής συγκατάθεσης

ΔΗΛΩΣΗ ΓΟΝΙΚΗΣ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ

Πεδίο Έρευνας:

Κατάκτηση της κατανόησης και παραγωγής λόγου στα πλαίσια πτυχιακής εργασίας.

Ερευνήτρια:

Σταθοπούλου Κατερίνα

Επιβλέπουσα καθηγήτρια

Γερονίκου Ελευθερία, MSc Λογοθεραπεύτρια, Εργαστηριακός Συνεργάτης τμήματος Λογοθεραπείας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας Πατρών.

Δηλώνω ότι δέχομαι το παιδί μου να λάβει μέρος στην έρευνα που διεξάγεται, με σκοπό την καταγραφή και αξιολόγηση των γλωσσικών ικανοτήτων των ελληνόπουλων παιδιών προσχολικής ηλικίας καθώς επίσης και τον εντοπισμό των χαρακτηριστικών της Ειδικής Γλωσσικής Διαταραχής. Γνωρίζω και συμφωνώ, το παιδί μου να κληθεί να απαντήσει σε διάφορες ερωτήσεις και να καταγραφούν δεδομένου ότι το υλικό θα χρησιμοποιηθεί μόνο για τους σκοπούς της προαναφερθείσας έρευνας και αυτή η εργασία δεν θα προκαλέσει ουδεμία ενόχληση στο παιδί μου. Τα προσωπικά στοιχεία του παιδιού δεν θα χρησιμοποιηθούν και θα διασφαλιστεί το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων.

Ονοματεπώνυμο παιδιού:

.....

Ημερομηνία Γέννησης:

.....

Το παιδί φοιτά:

.....

Το παιδί μιλά την ελληνική γλώσσα:

Μόρφωση μητέρας: .....

Λημοτικό/Γυμνάσιο/Λύκειο/Κολλεγιο/Πανεπιστήμιο/Άλλο.....

Επάγγελμα πατέρα: .....

Ημερομηνία

.....

Ο/Η δηλών/ούσα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι V: Φόρμα αξιολόγησης

Όνομα: _____
 Ημ/νια γέννησης: _____
 Ηλικία: _____
 Φύλο: _____
 Σχολείο: _____
 Εξετάστρια: _____

Υπολογισμός Raw Score	
Ακουστική Κατανόηση	Τελευταία δρ/τα Ακουστικής Κατανόησης
	Μείον τον αριθμό των 0 σκορ
AK Raw Score	
Εκφραστική Επικοινωνία	Τελευταία δρ/τα Εκφραστικής Επικοινωνίας
	Μείον τον αριθμό των 0 σκορ
EE Raw Score	
Συνολικό Σκορ	AK Raw Score + EE Raw Score

ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ		ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	
<p>5:0 έως 5:5 (60 έως 65 μήνες)</p> <p>☐ 50) α. .... β. .... γ. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 51) α. .... β. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 52) α. .... β. .... γ. .... δ. .... (Επιτυχία: 3 σωστά)</p> <p>☐ 53) α. .... β. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>5:6 έως 5:11 (66 έως 71 μήνες)</p> <p>☐ 54) α. .... β. .... (Επιτυχία: 1 σωστό)</p> <p>☐ 55) α. .... β. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 56) α. .... β. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p>	<p>6:0 έως 6:5 (72 έως 77 μήνες)</p> <p>☐ 57) α. .... β. .... γ. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 58) α. .... β. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 59) α. .... β. .... γ. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 60) α. .... β. .... γ. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 61) α. .... β. .... γ. .... δ. .... (Επιτυχία: 3 σωστά)</p> <p>☐ 62) α. .... β. .... γ. .... δ. .... (Επιτυχία: 3 σωστά)</p>	<p>5:0 έως 5:5 (60 έως 65 μήνες)</p> <p>☐ 55) α. .... β. .... γ. .... (Επιτυχία: 1 σωστό)</p> <p>☐ 56) α. .... β. .... γ. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 57) α. .... β. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>5:6 έως 5:11 (66 έως 71 μήνες)</p> <p>☐ 58) α. .... β. .... γ. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 59) α. .... β. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 60) α. .... β. .... γ. .... δ. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>6:0 έως 6:5 (72 έως 77 μήνες)</p> <p>☐ 61) α. .... β. .... γ. .... (Επιτυχία: 1 σωστό)</p> <p>☐ 62) α. .... β. .... γ. .... δ. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 63) α. .... β. .... γ. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 64) α. .... β. .... γ. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 65) α. ....</p>	<p>β. ....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>(Επιτυχία: 1 σωστό)</p> <p>66) α. 1.....</p> <p>.....</p> <p>2.....</p> <p>.....</p> <p>3.....</p> <p>.....</p> <p>4.....</p> <p>.....</p> <p>5.....</p> <p>.....</p> <p>6.....</p> <p>.....</p> <p>7.....</p> <p>.....</p> <p>8.....</p> <p>.....</p> <p>β. 1.....</p> <p>.....</p> <p>2.....</p> <p>.....</p> <p>3.....</p> <p>.....</p> <p>4.....</p> <p>.....</p> <p>5.....</p> <p>.....</p> <p>6.....</p> <p>.....</p> <p>7.....</p> <p>.....</p> <p>8.....</p> <p>.....</p> <p>(Επιτυχία: 1 σωστό)</p> <p>☐ 67) α. .... β. .... γ. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p> <p>☐ 68) α. .... β. .... (Επιτυχία: 2 σωστά)</p>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V: Τα αναλυτικά αποτελέσματα και οι μέσοι όροι των βαθμών των παιδιών ηλικίας 4;6-5;11 όπως υπολογίστηκαν από τις Καρανάνου, Παγάνη, Παπασπύρου(2010)

ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ 4;6-4;11					
Α/Α	Στοιχεία συμμετεχόντων			Βαθμολογίες	
	Ηλικία	Φύλο	Πόλη	ΑΚ	ΕΕ
1	4;6	A	Χαλκίδα	51	55
2	4;6	A	Χαλκίδα	50	55
3	4;6	A	Αθήνα	53	52
4	4;6	K	Αθήνα	55	58
5	4;6	K	Αθήνα	55	56
6	4;7	A	Αθήνα	52	57
7	4;7	A	Αθήνα	52	54
8	4;7	K	Χαλκίδα	54	58
9	4;8	A	Αθήνα	57	55
10	4;8	K	Αθήνα	54	52
11	4;8	K	Πάτρα	57	55
12	4;8	K	Πάτρα	55	64
13	4;9	A	Χαλκίδα	57	57
14	4;9	A	Αθήνα	52	58
15	4;9	K	Αθήνα	49	58
16	4;10	A	Αθήνα	53	58
17	4;10	A	Αθήνα	53	52
18	4;10	K	Χαλκίδα	56	58
19	4;10	K	Αθήνα	50	57
20	4;11	A	Αθήνα	57	60
21	4;11	A	Αθήνα	51	58
22	4;11	K	Χαλκίδα	50	54
23	4;11	K	Χαλκίδα	53	56
24	4;11	K	Αθήνα	59	62
25	4;11	K	Αθήνα	54	57
26	5;0	A	Χαλκίδα	58	63
27	5;0	A	Αθήνα	53	54
28	5;1	K	Πάτρα	57	63
29	5;2	K	Αθήνα	59	61
30	5;2	K	Αθήνα	57	63
31	5;3	A	Αθήνα	56	57
32	5;3	A	Πάτρα	48	55
33	5;3	K	Χαλκίδα	56	58
34	5;4	A	Αθήνα	58	63

35	5;4	A	Αθήνα	58	60
36	5;4	A	Αθήνα	60	64
37	5;4	K	Χαλκίδα	49	57
38	5;4	K	Χαλκίδα	51	54
39	5;4	K	Αθήνα	62	63
40	5;4	K	Πάτρα	54	57
41	5;5	A	Χαλκίδα	53	57
42	5;5	A	Αθήνα	57	60
43	5;5	A	Αθήνα	58	64
44	5;5	A	Αθήνα	58	59
45	5;5	K	Χαλκίδα	59	62
46	5;5	K	Αθήνα	57	59
47	5;5	K	Αθήνα	57	59
48	5;5	K	Αθήνα	57	63
49	5;5	K	Πάτρα	58	64
50	5;5	K	Αθήνα	51	61
51	5;6	A	Αθήνα	57	63
52	5;7	A	Χαλκίδα	55	60
53	5;7	K	Αθήνα	58	59
54	5;7	K	Πάτρα	57	62
55	5;8	A	Χαλκίδα	54	59
56	5;8	A	Χαλκίδα	59	65
57	5;8	A	Αθήνα	57	60
58	5;8	K	Χαλκίδα	54	58
59	5;9	A	Αθήνα	58	64
60	5;9	A	Χαλκίδα	58	62
61	5;9	K	Χαλκίδα	55	58
62	5;9	K	Χαλκίδα	58	61
63	5;9	K	Χαλκίδα	57	61
64	5;9	K	Πάτρα	58	65
65	5;9	K	Πάτρα	50	55
66	5;10	A	Χαλκίδα	57	61
67	5;10	A	Πάτρα	56	61
68	5;10	K	Χαλκίδα	57	63
69	5;11	A	Χαλκίδα	58	62
70	5;11	A	Χαλκίδα	59	66
71	5;11	K	Αθήνα	58	66
72	5;11	K	Αθήνα	60	66
73	5;11	K	Αθήνα	59	62
74	5;11	K	Αθήνα	60	65
75	5;11	K	Πάτρα	58	63

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V I :Αναλυτικά αποτελέσματα ανά υποκατηγορία
ηλικίας: 6;0-6;5**

Ακουστικής Κατανόησης		ΚΟΡΙΤΣΙΑ													
		A/A1	A/A2	A/A3	A/A4	A/A5	A/A6	A/A7	A/A8	A/A9	A/A10	A/A11	A/A12	A/A13	
5;0- 5;5	50	αναγνωρίζει αντικείμενο που δεν ανήκει	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	51	ποσοτικές έννοιες: 3, 5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	52	μέρη του σώματος (καρπός;)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	53	παθητική φωνή	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5;6- 5;11	54	σειροθέτηση από μεγαλύτερο σε μικρότερο	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	55	ποσοτικές έννοιες: μισό, ολόκληρο	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	56	χρονικές έννοιες (πρώτο, τελευταίο)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6;0- 6;5	57	αναγνωρίζει αρχικούς ήχους	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	58	ποσοτικές έννοιες: κάθε	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	59	κατανοεί ήχους που ομοιοκαταληκτούν	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	60	προσθέτει και αφαιρεί	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	61	χρονικές έννοιες: εποχές	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	62	κάνει κριτική για την γραμματική	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1
Αριθμός μηδενικών σκορ ακουστικής κατανόησης			0	0	0	2	1	1	0	0	0	1	1	0	0
Σκορ ακουστικής κατανόησης			62	62	62	60	61	61	62	62	62	61	61	62	62

1. ΠΙΝΑΚΑΣ: Κατανομή αποτελεσμάτων της ακουστικής
κατανόησης των κοριτσιών σε όλες τις υποκατηγορίες.

ΚΟΡΙΤΣΙΑ

Εκφραστικής επικοινωνίας			A/A1	A/A2	A/A3	A/A4	A/A5	A/A6	A/A7	A/A8	A/A9	A/A10	A/A11	A/A12	A/A13
5;0- 5;5	55	ερωτήσεις γραμματικά σωστές	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	56	περιγραφή ομοιοτήτων	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	57	κατονομασία κατηγ/ποιμένων αντικειμένων	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	58	συμπλήρωση παρομοιώσεων	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
5;6- 5;11	59	μέτρηση αντικειμένων	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	60	διόρθωση σημασιολογικών παράλογισμών	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	61	περιγραφή ορισμών	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6;0- 6;5	62	διόρθωση γραμματικών ληθών	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
	63	σχηματισμός ομοιοκαταληξιών	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0
	64	κατάτμηση λέξεων	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
	65	αλληλουχία ιστοριών	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	66	περιγραφή ολοκληρωμένης ιστορίας	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	67	χρήση ανώμαλων πληθυντικών	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1
	68	έκφραση ποσοτήτων (άδειο- περισσότερο)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Αριθμός μηδενικών σκορ εκφραστικής επικοινωνίας			3	1	1	2	0	2	0	0	0	4	1	0	1
Σκορ επικοινωνίας			65	67	67	66	68	66	68	68	68	64	67	68	67

1.1. ΠΙΝΑΚΑΣ: Κατανομή αποτελεσμάτων της εκφραστικής επικοινωνίας των κοριτσιών σε όλες τις υποκατηγορίες.

**Δραστηριότητες
PLS 4**

Ακουστικής Κατανόησης		ΑΓΟΡΙΑ											
		A/A14	A/A15	A/A16	A/A17	A/A18	A/A19	A/A20	A/A21	A/A22	A/A23	A/A24	A/A25
5;0-5;5	50	αναγνωρίζει αντικείμενο που δεν ανήκει	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	51	ποσοτικές έννοιες: 3, 5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	52	μέρη του σώματος (καρπός;)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	53	παθητική φωνή	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5;6-5;11	54	σειροθέτηση από μεγαλύτερο σε μικρότερο	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	55	ποσοτικές έννοιες: μισό, ολόκληρο	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	56	χρονικές έννοιες (πρώτο, τελευταίο)	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
6;0-6;5	57	αναγνωρίζει αρχικούς ήχους	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	58	ποσοτικές έννοιες: κάθε	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	59	κατανοεί ήχους που ομοιοκαταληκτούν	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	60	προσθέτει και αφαιρεί	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	61	χρονικές έννοιες: εποχές	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
	62	κάνει κριτική για την γραμματική	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Αριθμός μηδενικών σκορ ακουστικής κατανόησης		0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Σκορ ακουστικής κατανόησης		62	62	62	59	62	62	62	62	62	62	62	62

1.2. ΠΙΝΑΚΑΣ: Κατανομή αποτελεσμάτων της ακουστικής κατανόησης των αγοριών σε όλες τις υποκατηγορίες.

			ΑΓΟΡΙΑ											
Εκφραστικής επικοινωνίας			A/A14	A/A15	A/A16	A/A17	A/A18	A/A19	A/A20	A/A21	A/A22	A/A23	A/A24	A/A25
5:0-5:5	55	ερωτήσεις γραμματικά σωστές	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	56	περιγραφή ομοιοτήτων	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	57	κατονομασία κατηγ/ποιμένων αντικειμένων	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
	58	συμπλήρωση παρομοιώσεων	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5:6-5:11	59	μέτρηση αντικειμένων	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	60	διόρθωση σημασιολογικών παραλογισμών	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	61	περιγραφή ορισμοί	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6:0-6:5	62	διόρθωση γραμματικών λαθών	1	1	1	0	1	1	1	0	0	1	1	1
	63	σχηματισμός ομοιοκαταληξιών	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1
	64	κατάτμηση λέξεων	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	65	αλληλουχία ιστοριών	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	66	περιγραφή ολοκληρωμένης ιστορίας	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1
	67	χρήση ανόμαλων πληθυντικών	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1
	68	έκφραση ποσοτήτων(άδειο-περισσότερο)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Αριθμός μηδενικών σκορ εκφραστικής επικοινωνίας			0	0	2	5	1	0	0	1	1	0	0	0
Σκορ εκφραστικής επικοινωνίας			68	68	66	63	67	68	68	67	67	68	68	68

1.1. ΠΙΝΑΚΑΣ: Κατανομή αποτελεσμάτων της εκφραστικής επικοινωνίας των αγοριών σε όλες τις υποκατηγορίες.